

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

(Συνέχεια)

Β' ΕΠΙΠΕΔΟ

Άσκηση 44. Διαβάζω το κείμενο και συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν.

(Μια παρέα παιδιών εξερευνά ένα παλιό σπίτι όπου κάποτε ζούσε μια γριά).

... Γυρίζεις προς τις σκάλες και πηδάς ξαφνιασμένος καθώς ένα ποντίκι περνά σαν σίφουνας από μπροστά σου. Ανεβαίνεις τρέχοντας μερικές σκάλες ακόμα και...

Μπροστά σου, 1. **ακίνητ**__, στέκεται μια 2. **ψηλ**__ 3. **ηλικιωμέν**__ γυναίκα, 4. **ντυμέν**__ στα 5. **μαύρ**__ και με τ' 6. **άσπρ**__ μαλλιά της 7. **τραβηγμέν**__ πίσω σε κότσο. Τα 8. **πράσιν**__ μάτια της σε κοιτάζουν έντονα.

Όστε αυτή είναι λοιπόν η κυρία Μπίγκλει! Ποτέ δεν είχε πεθάνει! Μοιάζει με 9. **κακ**__ μάγισσα! Αλλά βέβαια οι 10. **κακ**__ μάγισσες δεν υπάρχουν. Ή μήπως...

Ουρλιάζεις απ' το φόβο σου και αρχίζεις να τρέχεις. Κρατιέσαι γερά και σκαρφαλώνεις ως το μπαλκόνι του 11. **δεύτερ**__ 12. **ορόφ**__ Πηδάς μέσα στη 13. **σκεπαστ**__ βεράντα.

Κοιτάζοντας μέσα από ένα παράθυρο βλέπεις ένα ποντίκι να τριγυρίζει στο 14. **ξύλιν**__ πάτωμα. Το παράθυρο δεν είναι 15. **κλειδωμέν**__. Ανοίγει εύκολα και θα μπορούσες να πηδήξεις μέσα. Όμως τα χέρια σου είναι 16. **ιδρωμέν**__, η καρδιά σου χτυπά σαν 17. **τρελ**__ Καθώς ανοίγεις το παράθυρο...

Πάκαρντ Ε., *Το μυστήριο του έρημου βράχου*, Πλοκάμι, Αθήνα, 1984 (με αλλαγές)

1.	1. ακίνητη	2. ακίνητα	3. ακίνητος	4. άλλο
2.	1. ψηλή	2. ψηλά	3. ψηλός	4. άλλο
3.	1. ηλικιωμένη	2. ηλικιωμένα	3. ηλικιωμένος	4. άλλο
4.	1. ντυμένη	2. ντυμένα	3. ντυμένος	4. άλλο
5.	1. μαύρα	2. μαύρη	3. μαύρος	4. άλλο
6.	1. άσπρα	2. άσπρη	3. άσπρος	4. άλλο
7.	1. τραβηγμένα	2. τραβηγμένη	3. τραβηγμένος	4. άλλο
8.	1. πράσινα	2. πράσινη	3. πράσινο	4. άλλο
9.	1. κακιά / κακή	2. κακά	3. κακός	4. άλλο
10.	1. κακές	2. κακοί	3. κακά	4. άλλο
11.	1. δεύτερου	2. δεύτερο	3. δεύτερος	4. άλλο
12.	1. ορόφου	2. όροφο	3. όροφος	4. άλλο
13.	1. σκεπαστή	2. σκεπαστά	3. σκεπαστός	4. άλλο
14.	1. ξύλινο	2. ζύλινα	3. ζύλινη	4. άλλο
15.	1. κλειδωμένο	2. κλειδωμένα	3. κλειδωμένος	4. άλλο
16.	1. ιδρωμένα	2. ιδρωμένο	3. ιδρωμένη	4. άλλο
17.	1. τρελή	2. τρελά	3. τρελό	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

1 → σωστή συμφωνία

2 → λάθος στη συμφωνία (κυρίως λόγω της κατάληξης του προσδιοριζόμενου ουσιαστικού:
π.χ. *ηλικιωμένα γυναίκα)

3 → λάθος στη συμφωνία (κυρίως η ονομαστική του αρσενικού του επιθέτου)

4 → άλλο: άλλα λάθη στη συμφωνία, άσχετοι τύποι

44. Μορφολογία επιθέτων και συμφωνία επιθέτων – ουσιαστικών

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	7 12,5%	26 16,5%	4 10,5%	37 14,7%
1		1 ,6%		1 ,4%
2	3 5,4%	3 1,9%		6 2,4%
3	1 1,8%	3 1,9%		4 1,6%
4	3 5,4%	7 4,4%		10 4,0%
5		6 3,8%		6 2,4%
6	3 5,4%	6 3,8%		9 3,6%
7	3 5,4%	19 12,0%		22 8,7%
8	3 5,4%	6 3,8%		9 3,6%
9	4 7,1%	8 5,1%		12 4,8%
10	3 5,4%	13 8,2%		16 6,3%
11	5 8,9%	10 6,3%		15 6,0%
12	6 10,7%	10 6,3%		16 6,3%
13	4 7,1%	8 5,1%		12 4,8%
14	3 5,4%	6 3,8%	2 5,3%	11 4,4%
15	4 7,1%	7 4,4%	3 7,9%	14 5,6%
16	4 7,1%	11 7,0%	6 15,8%	21 8,3%
17		8 5,1%	23 60,5%	31 12,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Στην συγκεκριμένη άσκηση επανεξετάζεται η μορφολογία του επιθέτου και η συμφωνία του με το ουσιαστικό. Συγκεκριμένα, δόθηκε κείμενο στο οποίο απουσίαζαν τα καταληκτικά μορφήματα επιθέτων που ανήκουν στην κλιτική ομάδα *-ος, -η, -ο*. Τα υπό εξέταση επίθετα

συνιστούν επιθετικό / κατηγορηματικό προσδιορισμό ενός ουσιαστικού είτε επιρρηματικό κατηγορούμενο. Οι συμμετάσχοντες καλούνταν να συμπληρώσουν τις καταλήξεις των επιθέτων λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες συμφωνίας με το ουσιαστικό.

Στη συγκεκριμένη άσκηση το ποσοστό των απωλειών είναι μικρό (15% περίπου) και αποτελεί ουσιαστικά το ποσοστό που εμφανίζεται στη μηδενική επίδοση. Στις υπόλοιπες βαθμίδες της κλίμακας παρατηρείται έντονη διασπορά ποσοστών· σχετικά υψηλότερα είναι τα ποσοστά που εμφανίζονται στο μέσο περίπου της κλίμακας όπως και στις αμέσως ανώτερες βαθμίδες, π.χ.: 7 σωστοί τύποι: 10,3%, 8 σωστοί τύποι: 4,2%, 9 σωστοί τύποι: 5,6%, 10 σωστοί τύποι: 7,5% και 11 σωστοί τύποι: 7%. Παρόμοια ποσοστά εμφανίζονται και στις κλίμακες της υψηλότερης επίδοσης. Έτσι, 14 σωστούς τύπους εμφάνισε το 4,2% των συμμετασχόντων, 15 σωστούς τύπους το 5,1%, 16 σωστούς τύπους το 7% και τη μέγιστη επίδοση (17 σωστοί τύποι) σημείωσε το 5,1% (8 μαθητές, όλοι πομακόφωνοι). Αθροίζοντας τα ποσοστά των παραπάνω ανώτερων βαθμίδων διαπιστώνουμε ότι μόνο το 20% συνολικά των συμμετασχόντων εμφανίζει πολύ καλή ή άριστη επίδοση, ενδεικτικό της δυσκολίας που προκαλεί η εφαρμογή της συμφωνίας εντός της ΟΦ στο συγκεκριμένο μαθητικό πληθυσμό.

Η επίδοση των μαθητών εμφανίζεται σε γενικές γραμμές υψηλότερη στα αποτελέσματα της ανάλυσης ανά παράδειγμα. Πιο συγκεκριμένα, το υψηλότερο ποσοστό επιτυχόντων παρουσιάζεται στο παράδειγμα 2 (*ψηλή*: 79,5%). Υψηλά είναι τα ποσοστά και στα δύο επόμενα επίθετα (5 → *ηλικιωμένη*: 78% και 6 → *ντυμένη*: 78,9%), τα οποία προσδιορίζουν το ίδιο ουσιαστικό (*γυναίκα*) με το επίθετο του παραδείγματος 2. Ωστόσο, το ποσοστό επιτυχίας είναι χαμηλότερο στο παράδειγμα 1 (*ακίνητη*: 57,1%). Η μειωμένη αυτή επιτυχία σε σύγκριση με τα επίθετα *ψηλή*, *ηλικιωμένη* και *ντυμένη*, ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι το επίθετο *ακίνητη* είναι αρκετά απομακρυσμένο από την προσδιοριζόμενη λέξη (*γυναίκα*). Επιπλέον, στη συγκεκριμένη περίπτωση ορισμένοι μαθητές πρόσθεσαν το καταληκτικό μόρφημα -α, παράγοντας έτσι τον τύπο *ακίνητα* (*απάντηση* 2: 11,9%), πιθανόν επειδή αρχικά δεν κατάλαβαν το ζητούμενο της άσκησης. Λιγότερο πιθανή θεωρούμε την περίπτωση ο τύπος αυτός (*ακίνητα*) να αντιπροσωπεύει το επίρρημα, το οποίο ωστόσο θα μπορούσε να θεωρηθεί σωστό, χωρίς όμως να ανταποκρίνεται στο στόχο της άσκησης. Επίσης, το ποσοστό των επιτυχόντων κρίνεται ικανοποιητικό στα παραδείγματα 5 (*μαύρα*: 69,6%), 6 (*άσπρα*: 73,5%) και 8 (*πράσινα*: 73,7%), χωρίς όμως να συμβαίνει το ίδιο και στο παράδειγμα 7 (*τραβηγμένα*: 30,9%). Μάλιστα, περισσότεροι από τους μισούς μαθητές (56,7%) συμπλήρωσαν με το καταληκτικό μόρφημα του θηλυκού στον ενικό αριθμό (*απάντηση* 2: *τραβηγμένη*). Διαπιστώθηκε, επίσης, υψηλότερη επιτυχία στη συμφωνία επιθέτου–ουσιαστικού, με τα δύο στοιχεία της ΟΦ να βρίσκονται στον ενικό αριθμό. Η παρατήρηση αυτή αφορά τα παραδείγματα 9 (*κακή / κακιά*: 66,7%) και 10 (*κακές*: 42%) τα οποία είναι και συγκρίσιμα, καθώς πρόκειται για την ίδια ΟΦ σε ενικό και πληθυντικό αντίστοιχα. Οι μαθητές δυσκολεύτηκαν στην εφαρμογή της συμφωνίας στη φράση *δέυτερου*

ορόφου, δηλαδή στα παραδείγματα **11** (37,6%) και **12** (38,7%) αντίστοιχα, όπου με βάση το άρθρο κλήθηκαν να συμπληρώσουν το καταληκτικό μόρφημα και στα δύο στοιχεία της ΟΦ. Σημειωτέον ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση τα υψηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στην *απάντηση 2* και συγκεκριμένα στα παραδείγματα **11**: *δεύτερο* (41,4%) και **12**: *όροφο* (40,9%), γεγονός που σημαίνει ότι οι μαθητές εφάρμοσαν τη συμφωνία μεταξύ επιθέτου και ουσιαστικού, αγνοώντας ωστόσο το άρθρο, το οποίο επέβαλε τη γενική πτώση. Στα παραδείγματα **13** και **14** εμφανίζονται αρκετοί επιτυχόντες (68,3% και 69,1% αντίστοιχα), ενώ στο **13** ορισμένοι μαθητές επέλεξαν την κατάληξη *-α*, παράγοντας τον τύπο *σκεπαστά* (*απάντηση 2*: 13,9%) βασιζόμενοι ίσως στην κατάληξη της προσδιοριζόμενης λέξης (*βεράντα*). Η τάση αυτή δε διαπιστώθηκε όμως και στο **14**, όπου μόλις το 6,6% παράγαγε τον τύπο *ξύλινα* (*απάντηση 2*). Επίσης, ικανοποιητικό είναι το ποσοστό των επιτυχόντων στο παράδειγμα **17** (*τρελή*: 65,7%), όπου εμφανίζεται μειωμένος ο αριθμός των συμμετασχόντων (14,9%) που συμπλήρωσε με βάση την κατάληξη της προσδιοριζόμενης λέξης (*απάντηση 2*: *τρελά*). Μέτρια επίδοση σημείωσαν οι μαθητές στο παράδειγμα **15** (*κλειδωμένο*: 50,9%) και σχετικά χαμηλή στο **16** (*ιδρωμένα*: 44%). Τέλος, αξ σημειωθεί ότι στην *απάντηση 3* είτε δεν εμφανίζονται καθόλου ποσοστά είτε είναι συνήθως αμελητέα. Εξαιρέση αποτελούν τα παραδείγματα **14** και **16**, όπου τα ποσοστά που σημειώθηκαν στην *απάντηση 3* είναι υψηλά (**14** → *ξύλινη*: 22,1% και **16** → *ιδρωμένη*: 43,4%), ενώ στο **17** το 16,6% των συμμετασχόντων παράγαγε τον τύπο *τρελό*.

Άσκηση 45. Διαλέγω αυτό που ταιριάζει και συμπληρώνω.

1. Η Μαρία είναι _____
 α. ψηλή β. ψηλοί γ. ψηλές
2. Η Ελένη και ο Γιάννης είναι _____
 α. ψηλοί β. ψηλή γ. ψηλές
3. Η Ιωάννα, η Γκιουλίν και ο Μάρκος στέκονται _____
 α. αμίλητοι β. αμίλητη γ. αμίλητες.
4. Ο Τζοσκούν και η Κατερίνα φαίνονται _____
 α. κουρασμένη β. κουρασμένοι γ. κουρασμένους
5. Η Λάλε και η Μαρίνα φαίνονται _____
 α. χαρούμενοι β. χαρούμενη γ. χαρούμενες

1.	1. ψηλή	2. ψηλοί	3. ψηλές	4. άλλο
2.	1. ψηλοί	2. ψηλή	3. ψηλές	4. άλλο
3.	1. αμίλητοι	2. αμίλητη	3. αμίλητες	4. άλλο
4.	1. κουρασμένοι	2. κουρασμένη	3. κουρασμένους	4. άλλο
5.	1. χαρούμενες	2. χαρούμενοι	3. χαρούμενη	4. άλλο

45. Συμφωνία κατηγορουμένου - υποκειμένου

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	8 14,3%	27 17,1%	6 15,8%	41 16,3%
1	4 7,1%	13 8,2%		17 6,7%
2	10 17,9%	40 25,3%		50 19,8%
3	13 23,2%	30 19,0%		43 17,1%
4	12 21,4%	21 13,3%		33 13,1%
5	9 16,1%	27 17,1%	32 84,2%	68 27,0%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Πρόκειται για άσκηση πολλαπλής επιλογής και στόχος της είναι να ελεγχθούν πιο σύνθετες περιπτώσεις συμφωνίας. Ειδικότερα, ελέγχονται περιπτώσεις όπου το επίθετο συνιστά κατηγορούμενο (απλό ή επιρρηματικό) ενός και κυρίως περισσότερων υποκειμένων του ίδιου ή διαφορετικού γένους.

Σημειώνουμε αρχικά ότι η γνώση και η εφαρμογή της συμφωνίας κατηγορουμένου – υποκειμένου εξετάζεται πιο συστηματικά μέσω των 5 συνολικά παραδειγμάτων της άσκησης αυτής, αριθμός που ίσως δεν επαρκεί για την εξαγωγή σαφών και γενικών συμπερασμάτων.

Πάντως, από όσους μαθητές έλυσαν την άσκηση (περίπου 182) μόνο τρεις ή τέσσερις φαίνεται ότι απέτυχαν και στις 5 περιπτώσεις, σημειώνοντας μηδενική επίδοση. Έτσι, το ποσοστό που εμφανίζεται στη μηδενική βαθμίδα (16,4%) αφορά κυρίως τους μαθητές που δεν έλυσαν την άσκηση. Στις υπόλοιπες βαθμίδες τα ποσοστά έχουν ως εξής: 1 σωστή απάντηση: 7,9%, 2 σωστές απαντήσεις: 23,4%, 3 σωστές απαντήσεις: 20,1%, 4 σωστές απαντήσεις: 15,4% και 5 σωστές απαντήσεις (μέγιστη επίδοση): 16,8%. Ας σημειωθεί ότι από τους 36 συνολικά μαθητές που πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση οι 27 είναι πομακόφωνοι και μόνο οι 9 τουρκόφωνοι.

Από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων ανά πρόταση παρατηρούμε υψηλό βαθμό επιτυχίας, και κάπως αναμενόμενο, στο **1** (92,9%), όπου η πρόταση είναι απλή ως προς το υποκείμενό της. Στα υπόλοιπα παραδείγματα, όπου η πρόταση είναι σύνθετη ως προς το υποκείμενο, οι μαθητές φαίνεται ότι αντιμετώπισαν μεγαλύτερη δυσκολία, με το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχόντων να εμφανίζεται στην **3** (37%). Στη συγκεκριμένη πρόταση, η ονοματική φράση του υποκειμένου αποτελείται από δύο θηλυκά κύρια ονόματα (η Ιωάννα, η Γκιουλίν) και ένα αρσενικό (ο Μάρκος), το οποίο ακολουθεί. Έτσι, περισσότεροι μαθητές έδειξαν σαφή προτίμηση στο κατηγορούμενο θηλυκού γένους της *απάντησης 3* (*ψηλές*: 56,4%). Επίσης, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα στις προτάσεις **2** και **4**, όπου το υποκείμενο είναι σύνθετο και αποτελείται από ένα αρσενικό κύριο όνομα και ένα θηλυκό, παρατηρούμε ότι οι μαθητές είναι πιθανόν να επηρεάστηκαν από τη σειρά με την οποία αυτά εμφανίζονται στην πρόταση. Έτσι, το ποσοστό των επιτυχόντων στη **2**, όπου το θηλυκό εμφανίζεται πρώτο, είναι χαμηλότερο (48,4%) σε σύγκριση με την **4** (75,3%) όπου συμβαίνει το αντίθετο. Άλλωστε, στο **2** αρκετοί μαθητές (47,3%) επέλεξαν την *απάντηση 3* (*ψηλές*), δηλαδή το θηλυκό του επιθέτου. Ωστόσο, μέτριο είναι το ποσοστό των επιτυχόντων και στο **5** (53,3%), παρόλο που το υποκείμενο αποτελείται από δύο θηλυκά κύρια ονόματα, επομένως θα αναμέναμε και υψηλότερη επίδοση. Πάντως, από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι μαθητές δε γνωρίζουν ποιο είναι το επικρατέστερο γένος στην περίπτωση της συμφωνίας κατηγορουμένου – υποκειμένου, ωστόσο μάλλον δυσκολεύονται λιγότερο στον αριθμό, καθώς σε όλες τις περιπτώσεις σύνθετου υποκειμένου τα ποσοστά επιλογής του ενικού αριθμού είναι χαμηλά¹.

¹ Βάσει των αποτελεσμάτων στη συγκεκριμένη άσκηση, οι μαθητές φαίνεται να αναγνωρίζουν τη διαφορά μεταξύ του ψηλή και ψηλοί, τουλάχιστον όσον αφορά τον αριθμό.

Άσκηση 46. Συμπληρώνω το διάλογο χρησιμοποιώντας επίθετα.

Λένα: - Γεια σου, Μιρέλα, τι αγόρασες σήμερα;

Μιρέλα: - Αγόρασα μια _____ *δερμάτινη* _____ τσάντα, μια 1. _____,
2. _____ μπλούζα και ένα ζευγάρι 3. _____
παπούτσια.

Λένα: - Τι είναι αυτό που κρατάς;

Μιρέλα: - Είναι ένα 4. _____ παντελόνι, μου το έδωσε η Κατερίνα να το
βάλω σήμερα στη γιορτή της Δήμητρας. Εσύ τι θα κάνεις;

Λένα: - Δεν ξέρω, αισθάνομαι 5. _____. Πρέπει να λύσω και αυτές
τις 6. _____ ασκήσεις Φυσικής. Έχουμε διαγώνισμα...

Μιρέλα: - Άσε, κατάλαβα. Από τον _____ τρόπο που μιλάς και από τα
7. _____ μάτια σου πιστεύω ότι δε θα έρθεις τελικά... Τα
λέμε αύριο. Γεια σου, Λένα.

1.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
2.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
3.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
4.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
5.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
6.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά
7.	1. σωστή συμφωνία/
σωστό νοηματικά	2. σωστή συμφωνία/
λάθος νοηματικά	3. λάθος συμφωνία/
σωστό νοηματικά	4. λάθος συμφωνία/
λάθος νοηματικά

46. Παραγωγή επιθετικών προσδιορισμών και συμφωνία με ουσιαστικά

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	18 32,1%	59 37,3%	7 18,4%	84 33,3%
1	4 7,1%	18 11,4%		22 8,7%
2	5 8,9%	10 6,3%		15 6,0%
3	5 8,9%	18 11,4%		23 9,1%
4	7 12,5%	15 9,5%	2 5,3%	24 9,5%
5	10 17,9%	11 7,0%	4 10,5%	25 9,9%
6	4 7,1%	19 12,0%	6 15,8%	29 11,5%
7	3 5,4%	8 5,1%	19 50,0%	30 11,9%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Ελέγχεται η συμφωνία μεταξύ επιθέτου – ουσιαστικού μέσω ενός πιο απαιτητικού τύπου άσκησης. Οι μαθητές έπρεπε, αφενός να επιλέξουν τα κατάλληλα, με βάση το νόημα των προτάσεων, επίθετα, και αφετέρου να τα τοποθετήσουν στο σωστό γένος και αριθμό.

Ο μεγαλύτερος αριθμός μαθητών (59 μαθητές, δηλαδή το 37,7% του δείγματος) συγκεντρώνεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης. Ας σημειωθεί ότι το ποσοστό αυτό αναλογεί κυρίως στους μαθητές που συμμετείχαν στην εφαρμογή του τεστ αλλά δε συμπλήρωσαν καθόλου την συγκεκριμένη άσκηση. Τα υπόλοιπα ποσοστά κατανέμονται σχεδόν ισόποσα στις υπόλοιπες βαθμίδες. Ωστόσο, πολύ χαμηλότερο σε σύγκριση με τα υπόλοιπα εμφανίζεται το ποσοστό των μαθητών που σημείωσαν τη μέγιστη επίδοση (5,1%). Από τους 11 μαθητές που αποτελούν το ποσοστό αυτό οι 8 είναι πομακόφωνοι και οι 3 τουρκόφωνοι.

Σαφέστερη εικόνα όσον αφορά την επίδοση των μαθητών στο υπό εξέταση φαινόμενο προκύπτει από την ανά τύπο ανάλυση των αποτελεσμάτων. Όπως θα δειχθεί στη συνέχεια, η επίδοση των μαθητών διαφοροποιείται ανά παράδειγμα και εξαρτάται από την ικανότητα εφαρμογής των κανόνων συμφωνίας αλλά και επιλογής του σωστού νοηματικά επιθέτου σύμφωνα και με τα συμφραζόμενα της πρότασης. Η τελευταία παράμετρος ελέγχεται και από τις 4 δυνατές επιλογές βάσει των οποίων έγινε η καταχώριση των απαντήσεων των μαθητών. Η χαμηλότερη επίδοση σημειώθηκε στο 7, όπου μόνο το 24,8% των μαθητών παρήγαγε το

σωστό από άποψη συμφωνίας και νοήματος τύπο. Η πλειονότητα των μαθητών (42,9%) δεν αντιμετώπισε δυσκολία στην εφαρμογή της συμφωνίας, αλλά απέτυχε να παραγάγει το σωστό νοηματικά τύπο (απάντηση 2). Επιπλέον, στην ίδια πρόταση το 27,8% των μαθητών που συμπλήρωσαν την άσκηση, απέτυχε και στα δύο (απάντηση 4). Μειωμένο ποσοστό επιτυχόντων (31,5%) παρουσιάζεται επίσης στο 5. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα αρκετοί μαθητές απέτυχαν στην εφαρμογή της συμφωνίας (απάντηση 3: 29,1%), καθώς παρατηρήθηκε η τάση συμπλήρωσης με επίρρημα αντί επιρρηματικού κατηγορουμένου. Η επιλογή επιρρηματος, αν και είναι συντακτικώς ορθή στην εν λόγω πρόταση, ωστόσο δεν ανταποκρίνεται στο ζητούμενο της άσκησης. Ας σημειωθεί, επίσης, ότι το υψηλότερο ποσοστό (33,1%) αντιστοιχεί στους μαθητές που απέτυχαν και στα δύο (απάντηση 4). Στις υπόλοιπες περιπτώσεις τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι υψηλότερα και έχουν ως εξής: **1** → 1: 57,4%, 2: 4,4%, 3: 5,9% και 4: 32,4%, **2** → 1: 64,4%, 2: 2,2%, 3: 11,1% και 4: 22,2%, **3** → 1: 68,5%, 2: 0%, 3: 14% και 4: 17,5%, **4** → 1: 77,6%, 2: 2%, 3: 8,8% και 4: 11,6%, **6** → 1: 60,3%, 2: 11,5%, 3: 3,1% και 4: 25,2%.

Άσκηση 47. Πότε γιορτάζουμε...

την ημέρα της Γυναίκας (8/3)

Στις 8 Μαρτίου

1. την εξέγερση του Πολυτεχνείου (17/11)

2. το «Όχι» (28/10)

3. την Πρωτομαγιά (1/5)

4. Πότε έχεις τα γενέθλιά σου;

1.	1. στις 17 Νοεμβρίου	2. στις 17 Νοέμβριο	3. στις 17 Νοέμβριος	4. άλλο
2.	1. στις 28 Οκτωβρίου	2. στις 28 Οκτώβριο	3. στις 28 Οκτώβριος	4. άλλο
3.	1. την 1 Μαΐου	2. την 1 Μάιο	3. την 1 Μάιος	4. άλλο
4.	1. στις ... -ου	2. στις ... -ο	3. στις ... -ος	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

1 → σωστός τύπος

2 → λάθος στην πτώση (αιτιατική)

3 → λάθος στην πτώση (ονομαστική)

4 → άλλο: άλλα λάθη, άσχετοι τύποι

47. Σχηματισμός της γενικής του χρόνου (ημερομηνίες)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	16 28,6%	71 44,9%	7 18,4%	94 37,3%
1	5 8,9%	18 11,4%		23 9,1%
2	10 17,9%	13 8,2%		23 9,1%
3	4 7,1%	24 15,2%		28 11,1%
4	21 37,5%	32 20,3%	31 81,6%	84 33,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η άσκηση ελέγχει τη γενική που χρησιμοποιείται για τη δήλωση ημερομηνιών και γενικότερα για την τοποθέτηση γεγονότων στο χρόνο. Ειδικότερα, εξετάζεται ο σχηματισμός της γενικής σε ονόματα δηλωτικά μηνών, τα οποία επιπλέον μετακινούν τον τόνο τους στην πτώση αυτή.

Το υψηλότερο ποσοστό (40,7%) εμφανίζεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης, όπου όμως από τους 87 μαθητές που συνιστούν το ποσοστό αυτό περίπου οι 69 δεν έλυσαν καθόλου την άσκηση. Στις υπόλοιπες βαθμίδες της κλίμακας (1-4 σωστοί σχηματισμοί) διασπείρονται τα υπόλοιπα ποσοστά, με υψηλότερο αυτό της μέγιστης επίδοσης (24,8%) και αμέσως μικρότερο το ποσοστό όσων σχημάτισαν σωστά 3 τύπους (13,1%). Θα ήταν επισφαλές να υποθέσουμε ότι οι μαθητές αγνοούν τη συγκεκριμένη δομή, καθώς ζητείται ο σχηματισμός τεσσάρων μόνο τύπων. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι τα αποτελέσματα δείχνουν σχετική υπεροχή των τουρκόφωνων, καθώς το 37,5% αυτής της ομάδας πέτυχε τη μέγιστη επίδοση, ενώ οι πομακόφωνοι που σημείωσαν την ίδια επίδοση φτάνουν το 20,3%. Επιπλέον, στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης συγκεντρώνονται λιγότεροι τουρκόφωνοι (28,6%) συγκριτικά με τους πομακόφωνους (44,9%).

Από την ανά τύπο ανάλυση προκύπτει ότι μεγαλύτερος αριθμός επιτυχόντων εμφανίζεται στον τύπο **3** (*την 1 Μαΐου*: 69%), όπου όμως σωστή θεωρήθηκε και η δομή χωρίς το άρθρο. Παρόμοια περίπου αποτελέσματα εμφανίζονται στους τύπους **2** και **4²** (*στις 28 Οκτωβρίου*: 66% και *στις...-ου*: 65,4% αντίστοιχα). Η πρώτη ημερομηνία αναφέρεται σε πολύ γνωστό ιστορικό γεγονός και αποτελεί σημαντική σχολική αργία, ενώ στη δεύτερη περίπτωση οι μαθητές πρέπει να γράψουν την ημερομηνία των γενεθλίων τους. Τέλος, οι επιτυχόντες στο παράδειγμα **1** ανέρχονται στους 89 (61,4%). Πάντως, σχετικά μειωμένα εμφανίζονται τα ποσοστά στις δομές με τα ονόματα των μηνών σε αιτιατική και ονομαστική (*απάντηση 2 και 3* αντίστοιχα) με κάποια όμως υπεροχή των τύπων στη ονομαστική: π.χ.: **1** → **στις 17 Νοέμβριο*: 5,5% και **στις 17 Νοέμβριος*: 13,1% και **3** → **την 1 Μάιο*: 1,4% και **την 1 Μάιος*: 9,2%.

² Σημειώνουμε ότι στο **4** διαπιστώθηκαν και οι περισσότερες απώλειες, δηλαδή συνολικά 87 μαθητές δε συμπλήρωσαν τον τύπο. Μερικοί ίσως να μην γνώριζαν το όνομα του μήνα στον οποίο γεννήθηκαν.

Άσκηση 48. Συμπληρώνω όπως στο παράδειγμα.

	γυαλιά (ήλιος) __ηλίου__	1. γυαλιά (μυωπία)	2. μπάλα (ποδόσφαιρο)	3. μπάλα (βόλεϊ)
	4. ρακέτα (τένις)	5. φόρμα (γυμναστική)	6. ρακέτα (πινγκ-πονγκ)	
1.	1. <i>μυωπίας</i>	2. <i>μυωπία</i>	3. <i>άλλο</i>	
2.	1. <i>ποδοσφαίρου</i>	2. <i>ποδόσφαιρο</i>	3. <i>άλλο</i>	
3.	1. <i>(του) βόλεϊ</i>	2. <i>το βόλεϊ</i>	3. <i>άλλο</i>	
4.	1. <i>(του) τένις</i>	2. <i>το τένις</i>	3. <i>άλλο</i>	
5.	1. <i>γυμναστικής</i>	2. <i>γυμναστική</i>	3. <i>άλλο</i>	
6.	1. <i>(του) πινγκ-πονγκ</i>	2. <i>το πινγκ-πονγκ</i>	3. <i>άλλο</i>	

Επεξήγηση απαντήσεων:

1 → σωστός τύπος: γενική πτώση

2 → αντιγραφή του τύπου της παρένθεσης ή λάθος πτώση (ονομαστική / αιτιατική)

3 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

48. Μορφολογία ουσιαστικών στη γενική ενικού

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	13 23,2%	53 33,5%	6 15,8%	72 28,6%
1	7 12,5%	21 13,3%	1 2,6%	29 11,5%
2	2 3,6%	24 15,2%		26 10,3%
3	7 12,5%	9 5,7%		16 6,3%
4	12 21,4%	16 10,1%	1 2,6%	29 11,5%
5	4 7,1%	25 15,8%		29 11,5%
6	11 19,6%	10 6,3%	30 78,9%	51 20,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Εξετάζονται ονοματικές φράσεις στις οποίες η γενική δηλώνει το σκοπό για τον οποίο προορίζεται ένα αντικείμενο. Συμπεριλαμβάνονται ουσιαστικά που ανήκουν στα θηλυκά σε -α και -η, στα ουδέτερα σε -ο, αλλά και άκλιτες ξένες λέξεις.

Ο αριθμός των επιτυχόντων σε όλους τους τύπους είναι πολύ μικρός (9,8%). Επιπλέον, η πλειοψηφία εμφανίζεται στις βαθμίδες της χαμηλότερης επίδοσης. Αναλυτικότερα, το 30,8% των μαθητών είτε απείχε³ είτε σημείωσε μηδενική επίδοση και βρίσκεται στην κατώτατη βαθμίδα, ενώ στη βαθμίδα της 1 και 2 εμφανίζεται το 13,1% και το 12,1% αντίστοιχα. Η διαφορά μεταξύ τουρκόφωνων και πομακόφωνων είναι και εδώ σχετικά αυξημένη. Για παράδειγμα, μέγιστη επίδοση πέτυχε το 19,6% των τουρκόφωνων και το 6,3 των πομακόφωνων, ενώ μεσαία επίδοση (3 σωστοί τύποι) σημείωσε το 12,5% και το 5,7% τουρκόφωνων και πομακόφωνων αντίστοιχα. Επίσης, στις κατώτερες βαθμίδες της κλίμακας όπως και στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης μειοψηφούν οι τουρκόφωνοι (μηδενική βαθμίδα: τουρκόφωνοι: 23,2% και πομακόφωνοι: 33,5%).

Όσον αφορά τους κλιτούς τύπους το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζεται στο **2** (ποδοσφαίρου: 73,4%), ποσοστό αναμενόμενο, εφόσον η λέξη αναφέρεται σε ένα δημοφιλές άθλημα. Ο αριθμός των επιτυχόντων στον τύπο **1** είναι εξαιρετικά μικρός (μυωπίας: 23,7%). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί μαθητές εφάρμοσαν τις καταλήξεις από το παρεχόμενο παράδειγμα (γυαλιά ηλίου), παράγοντας τον αντιγραμματικό τύπο *μυωπίου. Επίσης, μισοί περίπου μαθητές σχημάτισαν σωστά τον τρίτο κλιτό τύπο (**5** → γυμναστικής: 53,6%). Αν και αναμενόταν υψηλότερη επίδοση στους άκλιτους τύπους, κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώθηκε από τα σχετικά αποτελέσματα. Αναλυτικότερα: **3** → (του) βόλεϊ: 58,3%, **4** → (του) τένις: 65,8% και **6** → (του) πιγκ-πονγκ: 62,7%. Και στους εν λόγω τύπους, όπως στους κλιτούς, διαπιστώθηκε η τάση εφαρμογής του καταληκτικού στοιχείου του παραδείγματος. Έτσι, παρήχθησαν από τους μαθητές τύποι όπως: *τενιού, *βολεΐου, *γυμναστικίου και *πιγκίου-πονγκίου. Η τάση αυτή είναι αποκαλυπτική της σχετικής άγνοιας των μαθητών αφενός όσον αφορά το σχηματισμό των κλιτών τύπων στη γενική και αφετέρου όσον αφορά τους άκλιτους τύπους, στους οποίους η πτώση αποδίδεται μόνο μέσω του άρθρου.

³ Οι μαθητές αυτοί είναι περίπου 58.

**Άσκηση 49. Ποιες δουλειές θα κάνει ο παππούς; Ποιες δουλειές θα κάνει η γιαγιά;
Ποιες δουλειές θα κάνουν ο παππούς και η γιαγιά;
Γράφω όπως στο παράδειγμα.**

Άρμεγμα αγελάδων

_____ Ο παππούς θα αρμέξει τις αγελάδες. _____

1. Μάζεμα καπνών
2. Μαγείρεμα φαγητού
3. Πότισμα λουλουδιών
4. Όργωμα χωραφιού
5. Κλάδεμα δέντρων
6. Πλύσιμο και άπλωμα ρούχων
7. Κούρεμα προβάτων
8. Σκούπισμα σπιτιού

A.

1.	1. θα μαζέψει	2. θα μαζεύει	3. άλλο
2.	1. θα μαγειρέψει	2. θα μαγειρεύει	3. άλλο
3.	1. θα ποτίσει	2. θα ποτίζει	3. άλλο
4.	1. θα οργώσει	2. θα οργώνει	3. άλλο
5.	1. θα κλαδέψει	2. θα κλαδεύει	3. άλλο
6.	1. θα πλύνει	2. θα πλένει	3. άλλο
7.	1. θα απλώσει	2. θα απλώνει	3. άλλο
8.	1. θα κουρέψει	2. θα κουρεύει	3. άλλο
9.	1. θα σκουπίσει	2. θα σκουπίζει	3. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστός ρηματικός τύπος: συντελεσμένη όψη του Μέλλοντα
- 2 → σωστό πρόσωπο, λάθος στην επιλογή της όψης (ασυντέλεστη όψη του Μέλλοντα) με βάση το ζητούμενο της άσκησης
- 3 → άλλο: λάθη στη συμφωνία, στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

B.

1.	1. τα καπνά	2. καπνών	3. άλλο
2.	1. το φαγητό	2. φαγητού	3. άλλο
3.	1. τα λουλούδια	2. λουλουδιών	3. άλλο
4.	1. το χωράφι	2. χωραφιού	3. άλλο
5.	1. τα δέντρα	2. δέντρων	3. άλλο
6.	1. τα ρούχα	2. ρούχων	3. άλλο
7.	1. τα πρόβατα	2. προβάτων	3. άλλο
8.	1. το σπίτι	2. σπιτιού	3. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστός μετασχηματισμός (από γενική σε αιτιατική)
- 2 → αντιγραφή της γενικής πτώσης
- 3 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

49. Α. Μετασχηματισμός ονοματικών φράσεων σε ρηματικές με χρήση ρημάτων στο Μέλλοντα

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	33 58,9%	65 41,1%	19 50,0%	117 46,4%
1	3 5,4%	7 4,4%	1 2,6%	11 4,4%
2	2 3,6%	10 6,3%	1 2,6%	13 5,2%
3		5 3,2%		5 2,0%
4	1 1,8%	9 5,7%		10 4,0%
5	2 3,6%	8 5,1%	1 2,6%	11 4,4%
6	2 3,6%	7 4,4%		9 3,6%
7	5 8,9%	14 8,9%	1 2,6%	20 7,9%
8	7 12,5%	22 13,9%	10 26,3%	39 15,5%
9	1 1,8%	11 7,0%	5 13,2%	17 6,7%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

49. Β. Μετασχηματισμός των ουσιαστικών (από τη γενική στην αιτιατική)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	31 55,4%	44 27,8%	17 44,7%	92 36,5%
1		4 2,5%		4 1,6%
2	1 1,8%	8 5,1%		9 3,6%
3	1 1,8%	3 1,9%		4 1,6%
4	1 1,8%	2 1,3%		3 1,2%
5	1 1,8%	3 1,9%		4 1,6%
6	1 1,8%	15 9,5%	1 2,6%	17 6,7%
7	2 3,6%	24 15,2%		26 10,3%
8	18 32,1%	55 34,8%	20 52,6%	93 36,9%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Οι συμμετάσχοντες καλούνταν να αναπτύξουν τις ονοματικές φράσεις δημιουργώντας ολοκληρωμένες προτάσεις. Στόχος είναι να ελεγχθεί η ικανότητα των μαθητών να συσχετίζουν τη γενική αντικειμενική με την αιτιατική του αντικειμένου, καθώς και να σχηματίζουν σωστά τη συντελεσμένη όψη του Μέλλοντα.

Η διαδικασία μετασχηματισμού ενός ονόματος σε ρήμα είναι απαιτητική, καθώς προϋποθέτει την ανάκληση γνώσεων σε διαφορετικά επίπεδα της γλώσσας, της σημασιολογίας, της μορφολογίας και της σύνταξης. Για το λόγο αυτό, όπως αναμενόταν άλλωστε, η συγκεκριμένη άσκηση δυσκόλεψε αρκετά τους μαθητές, κάτι που είναι εμφανές στα αποτελέσματα της επίδοσής τους στο σύνολο της άσκησης. Για πρακτικούς λόγους διαχωρίσαμε τα δύο υπό εξέταση φαινόμενα (**A**): μετατροπή του ονόματος σε ρήμα και συγκεκριμένα στη συντελεσμένη όψη του Μέλλοντα και (**B**): μετατροπή της γενικής αντικειμενικής σε αιτιατική του αντικειμένου. Όσον αφορά τη συνολική επίδοση στη μετατροπή του ονόματος σε ρήμα (**A**), αναφέρουμε ότι το 45,8% βρίσκεται στη μηδενική βαθμίδα. Από τους 98 μαθητές που συνιστούν το ποσοστό αυτό, περίπου οι 55 δεν ασχολήθηκαν με την άσκηση⁴, ενώ οι υπόλοιποι σημείωσαν μηδενική επίδοση. Αρκετοί μαθητές συγκεντρώνονται στις κατώτερες και μεσαίες βαθμίδες της αξιολογικής κλίμακας, ενώ υψηλότερη επίδοση σημείωσαν 19 μαθητές (8,9%) με 7 σωστούς σχηματισμούς και 29 μαθητές (13,6%) με 8 σωστούς σχηματισμούς. Στη μέγιστη βαθμίδα βρίσκεται το 5,6% (12 συνολικά μαθητές). Ωστόσο, υψηλότερη επίδοση σημειώθηκε στο μετασχηματισμό της γενικής σε αιτιατική (**B**), καθώς το 34,1% (73 μαθητές) παρήγαγε σωστά όλους τους τύπους, το 12,1% (26 μαθητές) βρίσκεται στην αμέσως προηγούμενη βαθμίδα, ενώ το 7,5% (16 μαθητές) σημείωσε 6 σωστούς τύπους. Στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης βρίσκεται το 35% συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών που δεν έλυσαν την άσκηση⁵.

Όσον αφορά το μετασχηματισμό του ονόματος σε ρήμα (**A**) ανά παράδειγμα τα περισσότερα λάθη εντοπίζονται στο **6**, όπου το ποσοστό των επιτυχόντων συνιστά μόνο το 18,8%, ενώ το 79% των μαθητών είτε σχημάτισε λανθασμένα τη συντελεσμένη όψη του Μέλλοντα (συχνά ο τύπος: *θα πλύσει αναλογικά με τα ομαλά ρήματα) είτε παρήγαγε άσχετο τύπο. Χαμηλά είναι τα ποσοστά των επιτυχόντων στα **1** (43,3%) και **5** (45,3%), όπου προβλέπονται ρήματα σε *-εύω*. Σε γενικές γραμμές οι μαθητές δεν προτιμούσαν την

⁴ Επειδή η άσκηση αυτή είναι από τις πρώτες του Β' Επιπέδου, οι απώλειες είναι πιθανόν να οφείλονται στη δυσκολία της άσκησης και λιγότερο στο γεγονός ότι οι μαθητές δεν πρόλαβαν να φτάσουν μέχρι το σημείο αυτό. Αυτό ισχύει κυρίως για τις τελευταίες ασκήσεις του διαγνωστικού φυλλαδίου.

⁵ Από τη συγκριτική ανάλυση προέκυψαν τα εξής: στο **A**, δηλαδή στο μετασχηματισμό των ονομάτων σε ρήματα, τη μέγιστη επίδοση πέτυχαν 12 πομακόφωνοι και 1 τουρκόφωνος, 8 σωστούς σχηματισμούς σημείωσαν 22 πομακόφωνοι και 7 τουρκόφωνοι, ενώ στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης βρίσκεται το 58,9% των τουρκόφωνων και το 41,1% των πομακόφωνων. Επίσης, στο **B**, δηλαδή στο μετασχηματισμό της γενικής σε αιτιατική, τη μέγιστη επίδοση πέτυχαν 55 πομακόφωνοι και 18 τουρκόφωνοι, 8 σωστούς τύπους σημείωσαν 24 πομακόφωνοι και 2 τουρκόφωνοι, ενώ στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης βρίσκεται το 55,4% των τουρκόφωνων και το 27,8% των πομακόφωνων.

ασυντέλεστη όψη του Μέλλοντα, αλλά κυρίως αγνοούσαν το σχηματισμό της συντελεσμένης και συχνά παρήγαγαν τους τύπους *θα μαζέξει και *θα κλαδέξει⁶, γενικεύοντας το αοριστικό θέμα που απαντά σε διαφορετική κατηγορία ρημάτων. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις τα ποσοστά είναι λίγο υψηλότερα, χωρίς όμως να ξεπερνούν το 62,5% (**9** → *θα σκουπίσει*). Σε όλες τις προτάσεις τα ποσοστά που αναλογούν στην απάντηση 2 (ασυντέλεστη όψη του Μέλλοντα) είναι πολύ χαμηλά. Για παράδειγμα, στο **3** → *θα ποτίσει*: 61,1%, *θα ποτίζει*: 8,9% και *άλλο*: 29,9%. Επιπλέον, όπως διαφαίνεται από τα προαναφερθέντα ποσοστά, μεγαλύτερος αριθμός επιτυχόντων παρουσιάζεται στα δύο ρήματα σε *-ίζω* (**3** και **9**). Όσον αφορά το μετασχηματισμό της γενικής σε αιτιατική (**B**) τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι υψηλότερα. Η χαμηλότερη επίδοση διαπιστώθηκε στο **1**, όπου το σωστό τύπο (*τα*) *καπνά* παρήγαγε το 66,2%, ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός επιτυχόντων εμφανίζεται στο **2** (*το*) *φαγητό*: 86,4%). Επιπλέον, σε όλες τις περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι μειωμένος αριθμός μαθητών διατηρεί τη γενική της παρεχόμενης ονοματικής φράσης (*απάντηση 2*). Για παράδειγμα, στο **3** → *τα λουλούδια*: 79,9%, *λουλουδιών*: 3,9% και *άλλο*: 16,2% και στο **5** → *τα δέντρα*: 75,9%, *δέντρων*: 5,5% και *άλλο*: 18,6%.

⁶ Ομοίως εμφανίστηκαν και οι τύποι *θα μαγειρέξει και *θα κουρέξει.

Άσκηση 50. Το λέω με άλλο τρόπο όπως στο παράδειγμα.

Η είσοδος των φιλάθλων στο γήπεδο θα γίνει από τη θύρα 8.
Οι φιλάθλοι ___ θα μπουν στο γήπεδο από τη θύρα 8. _____

1. Η έξοδος των επιβατών θα γίνει από την πίσω πόρτα του αεροσκάφους.
Οι επιβάτες _____
2. Απαγορεύεται η χρήση κινητών κατά τη διάρκεια της πτήσης.
Απαγορεύεται _____
όσο _____
3. Απαγόρευση απόπλου από όλα τα λιμάνια της χώρας.
Τα πλοία δεν μπορούν _____
4. Αναχώρηση Ολυμπιακής Αεροπορίας, πτήση 475 για Βελιγράδι.
Το αεροπλάνο _____
5. Άφιξη αμαξοστοιχίας 748 από Θεσσαλονίκη.
Το τρένο _____
6. Για την πληρωμή του λογαριασμού, στο ταμείο 3.
Μπορείτε _____
7. Ενοικιάσεις μηχανών και αυτοκινήτων.
Σε αυτό το μαγαζί μπορούμε _____

1.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
2.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
3.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
4.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
5.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
6.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός
7.	1. σωστό νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	2. σωστό νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός	3. λάθος νοηματικά/
σωστός μετασχηματισμός	4. λάθος νοηματικά/
λάθος μετασχηματισμός

50. Μετασηματισμός ονοματικών φράσεων σε ρηματικές (επίσημος λόγος)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	38 67,9%	73 46,2%	9 23,7%	120 47,6%
1	6 10,7%	17 10,8%	1 2,6%	24 9,5%
2	5 8,9%	22 13,9%	1 2,6%	28 11,1%
3	2 3,6%	17 10,8%	1 2,6%	20 7,9%
4	5 8,9%	9 5,7%	4 10,5%	18 7,1%
5		5 3,2%	3 7,9%	8 3,2%
6		10 6,3%	6 15,8%	16 6,3%
7		5 3,2%	13 34,2%	18 7,1%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Εξετάζεται η κατανόηση του περιεχομένου προτάσεων και φράσεων επίσημου λόγου, στις οποίες περιλαμβάνονται γενικές προσδιοριστικές. Ταυτόχρονα ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών να αποδίδουν σωστά το νόημα μετασηματίζοντας τους τύπους της γενικής σε συντελεσμένους ή ασυντέλεστους τύπους της Υποτακτικής.

Η αποτυχία των συμμετασχόντων στο μετασηματισμό των προτάσεων είναι πολύ υψηλή, καθώς το 51,9%, είτε απέφυγε να μετασηματίσει όλες τις προτάσεις, είτε απέτυχε σε όλους τους μετασηματισμούς και βρίσκεται στη μηδενική βαθμίδα της αξιολογικής κλίμακας (0-7 σωστοί μετασηματισμοί). Επιπλέον, το 23,3% βρίσκεται στις δύο κατώτερες βαθμίδες (1-2 σωστοί σχηματισμοί), ενώ τα ποσοστά στις υπόλοιπες βαθμίδες είναι μειωμένα, με το μικρότερο αριθμό επιτυχόντων στη βαθμίδα της μέγιστης επίδοσης (5 πομακόφωνοι μαθητές). Μεταξύ των δύο ομάδων του δείγματος, οι τουρκόφωνοι δε εμφανίζονται καθόλου στις υψηλότερες βαθμίδες, ενώ το υψηλότερο ποσοστό τους (67,9%) εμφανίζεται στη μηδενική επίδοση, με τους πομακόφωνους να αγγίζουν το 46,2% στην ίδια βαθμίδα. Η αποτυχία αυτή μπορεί να οφείλεται στον υψηλό βαθμό δυσκολίας της άσκησης, καθώς απαιτείται ο μετασηματισμός προτάσεων επίσημου λόγου. Επιπλέον, μπορεί να οφείλεται σε ελλείψεις οδηγίες και διευκρινίσεις όσον αφορά την εκφώνηση και κατά συνέπεια το ζητούμενο της άσκησης.

Τα λάθη που διαπιστώθηκαν από την επιμέρους ανάλυση αφορούν τόσο το μετασχηματισμό των προτάσεων όσο και τη νοηματική απόδοσή τους. Για παράδειγμα, στο **2** τα ποσοστά διαμορφώθηκαν ως εξής: σωστός μετασχηματισμός / σωστό νοηματικά: 24%, σωστό νοηματικά / λάθος μετασχηματισμός: 24%, λάθος νοηματικά / λάθος μετασχηματισμός: 3,3% και λάθος μετασχηματισμός / λάθος νοηματικά: 47,1%. Μεγαλύτερη δυσκολία αντιμετώπισαν οι μαθητές στο **5**, όπου τα ποσοστά έχουν ως εξής: 1: 11,9%, 2: 15,6%, 3: 8,3% και 4: 64,2%. Η δυσκολία έγκειται κυρίως στη σημασία της λέξης *άφιξη*, την οποία δεν γνώριζαν οι περισσότεροι μαθητές. Επίσης, αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση εμφανίζεται και ο μεγαλύτερος αριθμός απωλειών (από τους 214 μαθητές, οι 109 μετασχημάτισαν την πρόταση). Παραθέτουμε τα ποσοστά στις υπόλοιπες περιπτώσεις: **1** → 1: 41,3%, 2: 10,5%, 3: 23,8% και 4: 24,5%, **3** → 1: 28%, 2: 28%, 3: 7,6% και 4: 36,4%, **4** → 1: 25,9%, 2: 14,3%, 3: 1,8% και 4: 58%, **6** → 1: 59,7%, 2: 12,1%, 3: 3,2% και 4: 25%, **7** → 1: 57%, 2: 9,9%, 3: 8,3% και 4: 24,8%.

Άσκηση 51. Συμπληρώνω τα κενά όπως στο παράδειγμα.

Χτες __ μου __ τηλεφώνησε ο Οζγκούν και 1. ____ ζήτησε να διαβάσουμε μαζί για το διαγώνισμα της Φυσικής. Εγώ 2. ____ απάντησα ότι έρχεται ο παππούς μου από το χωριό και πρέπει να 3. ____ περιμένω στο σταθμό. Τότε εκείνος 4. ____ ρώτησε αν μπορώ να 5. ____ δώσω τις σημειώσεις μου για να 6. ____ διαβάσει μόνος του. Εγώ 7. ____ είπα ότι θα 8. ____ 9. ____ δώσω αύριο το πρωί που θα 10. ____ δω στο σχολείο.

1.	<i>1. μου</i>	2. <i>με</i>	3. <i>σου</i>	4. <i>άλλο</i>
2.	<i>1. του</i>	2. <i>τον</i>	3. <i>σου</i>	4. <i>άλλο</i>
3.	<i>1. τον</i>	2. <i>του</i>	3. <i>σε</i>	4. <i>άλλο</i>
4.	<i>1. με</i>	2. <i>μου</i>	3. <i>τον</i>	4. <i>άλλο</i>
5.	<i>1. του</i>	2. <i>τον</i>	3. <i>σου</i>	4. <i>άλλο</i>
6.	<i>1. τις</i>	2. <i>της</i>	3. <i>τα</i>	4. <i>άλλο</i>
7.	<i>1. του</i>	2. <i>τον</i>	3. <i>σου</i>	4. <i>άλλο</i>
8.	<i>1. του</i>	2. <i>τους</i>	3. <i>τις</i>	4. <i>άλλο</i>
9.	<i>1. τις</i>	2. <i>της</i>	3. <i>του</i>	4. <i>άλλο</i>
10.	<i>1. τον</i>	2. <i>του</i>	3. <i>το</i>	4. <i>άλλο</i>

51. Παραγωγή αδύνατων τύπων προσωπικών αντωνυμιών στη γενική ή αιτιατική

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	26 46,4%	39 24,7%	17 44,7%	82 32,5%
1	5 8,9%	10 6,3%		15 6,0%
2	5 8,9%	14 8,9%		19 7,5%
3	2 3,6%	8 5,1%		10 4,0%
4	4 7,1%	12 7,6%		16 6,3%
5	7 12,5%	26 16,5%		33 13,1%
6	2 3,6%	16 10,1%	1 2,6%	19 7,5%
7	1 1,8%	13 8,2%		14 5,6%
8	2 3,6%	9 5,7%	1 2,6%	12 4,8%
9	1 1,8%	7 4,4%		8 3,2%
10	1 1,8%	4 2,5%	19 50,0%	24 9,5%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Επανεξετάζεται η χρήση των ασθενών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας (κλιτικών) μέσω γραπτής παραγωγής εντός κειμένου. Στο κείμενο προβλέπονταν κλιτικά των τριών προσώπων και στους δύο αριθμούς σε θέση αντικειμένου ρημάτων που επιδέχονται ένα ή δύο συμπληρώματα.

Η επίδοση των μαθητών στη συμπλήρωση των κλιτικών σε συνεχές κείμενο κρίνεται μέτρια. Από τους 165 περίπου μαθητές που έλυσαν την άσκηση, μόνο 5 (1 τουρκόφωνος, 4 πομακόφωνοι) πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση και 8 (1 τουρκόφωνος, 7 πομακόφωνοι) βρίσκονται στην αμέσως προηγούμενη βαθμίδα. Ο μεγαλύτερος αριθμός (33 μαθητές) παρουσιάζεται ακριβώς στη μέση της κλίμακας αξιολόγησης με 5 σωστές απαντήσεις. Επίσης, 65 μαθητές, δηλαδή το 30,4% βρίσκεται στη μηδενική βαθμίδα. Το ποσοστό αυτό ανήκει στους μαθητές που δεν έλυσαν την άσκηση και στους μαθητές που σημείωσαν μηδενική επίδοση (το 46,4% των τουρκόφωνων και το 24,7% των πομακόφωνων). Τα ποσοστά στις υπόλοιπες βαθμίδες είναι παρόμοια και κυμαίνονται από 4,7% (στις 3 σωστές απαντήσεις) έως 8,9% (στις δύο σωστές απαντήσεις).

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά κλιτικό, ο μικρότερος αριθμός επιτυχόντων εμφανίζεται στο **9** (τις: 9,8%). Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών (81,8%) συμπλήρωσε με διαφορετική προσωπική αντωνυμία από αυτές που συμπεριλαμβάνονται στις *απαντήσεις 2* (της) και *3* (του). Η δυσκολία σε αυτή την περίπτωση έγκειται αφενός στο γεγονός ότι το κλιτικό είναι αρκετά απομακρυσμένο από το σημείο αναφορά του και αφετέρου στο γεγονός ότι προηγείται προσωπική αντωνυμία την οποία οι μαθητές καλούνταν επίσης να συμπληρώσουν. Επιπλέον, τα ποσοστά επιτυχίας είναι χαμηλά και στο **6** (τις: 16,5%), όπου οι μαθητές έπρεπε να συμπληρώσουν τον ίδιο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας. Επομένως, μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι μαθητές έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στην εφαρμογή του συγκεκριμένου τύπου. Στο **6** η πλειοψηφία των μαθητών (61,6%) προτίμησε διαφορετικό τύπο από αυτούς των *απαντήσεων 2* (της) και *3* (τα), ενώ το 22% συμπλήρωσε με το ουδέτερο της αντωνυμίας στον πληθυντικό (*απάντηση 3: τα*). Το υψηλότερο ποσοστό επιτυχόντων εμφανίζεται στο **1** (μον: 78,2%), όπου όμως οι μαθητές συμπλήρωσαν τον τύπο βοηθούμενοι ίσως από το παρεχόμενο παράδειγμα. Τα ποσοστά των επιτυχόντων στις υπόλοιπες περιπτώσεις κυμαίνονται από 30% (**10** → τον) έως 57,6% (**7** → του).

Άσκηση 52. Διαλέγω το σωστό και συμπληρώνω.

1. Οι γονείς μου _____ (μου / με) φωνάζουν συνέχεια γιατί δε μαζεύω τα πράγματά μου.
2. Οι γονείς μου και οι φίλοι μου _____ (μου / με) φωνάζουν Αλέκο.
3. Νομίζω ότι δε _____ (σου / σε) πάει αυτό το παντελόνι.
4. Δεν (του / τον) _____ φτάνει τόσο φαγητό που έφαγε; Θέλει κι άλλο;
5. Το Γιάννη δεν _____ (του / τον) φτάνει κανείς στο τρέξιμο!
6. Δήμητρα, τι άλλο _____ (σου / σε) χρειάζεται;
7. Δήμητρα, η γιαγιά σου _____ (σου / σε) χρειάζεται για να τη βοηθήσεις.

	1 = Σωστό / 2 = Λάθος
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

52. Αδύνατοι τύποι προσωπικών αντωνυμιών (γενική ~ αιτιατική)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	29 51,8%	26 16,5%	17 44,7%	72 28,6%
1	1 1,8%	3 1,9%		4 1,6%
2	1 1,8%	9 5,7%		10 4,0%
3	4 7,1%	11 7,0%		15 6,0%
4	8 14,3%	16 10,1%		24 9,5%
5	6 10,7%	35 22,2%		41 16,3%
6	4 7,1%	36 22,8%		40 15,9%
7	3 5,4%	22 13,9%	21 55,3%	46 18,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Οι συμμετάσχοντες καλούνταν να επιλέξουν μεταξύ της γενικής και της αιτιατικής των ασθενών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας με βάση τη σύνταξη και τη σημασία ρημάτων, τα οποία μπορούν να συνδυαστούν και με τις δύο πτώσεις.

Στην άσκηση συμμετείχαν περίπου 163 μαθητές, εκ των οποίων περίπου 4 σημείωσαν μηδενική επίδοση. Έτσι, το 25,7% των μαθητών που εμφανίζεται στη μηδενική βαθμίδα αφορά κυρίως τους μαθητές που δεν ασχολήθηκαν καθόλου με την άσκηση. Γενικότερα, οι περισσότεροι μαθητές δε δυσκολεύτηκαν να επιλέξουν μεταξύ δύο αντωνυμιών και έτσι η πλειοψηφία συγκεντρώνεται στις υψηλότερες βαθμίδες επίδοσης (5-7 σωστές απαντήσεις). Αναλυτικότερα, 41 μαθητές σημείωσαν 5 σωστές επιλογές, 40 μαθητές σημείωσαν 6, ενώ 25 μαθητές πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση. Σε γενικές γραμμές η απόκλιση μεταξύ των πομακόφωνων και των τουρκόφωνων είναι σημαντική, καθώς το ποσοστό των πομακόφωνων που εμφανίζονται στις υψηλότερες βαθμίδες είναι πολύ υψηλότερο. Για παράδειγμα, στη βαθμίδα της μέγιστης επίδοσης εμφανίζονται 22 πομακόφωνοι (13,9%) και 3 τουρκόφωνοι (5,4%), ενώ στη βαθμίδα των 6 σωστών επιλογών εμφανίζονται 36 πομακόφωνοι (22,8%) και 4 τουρκόφωνοι (7,1%).

Το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχίας εμφανίζεται στο **1** (μον: 28,5%). Αντίστοιχα, το 71,5% των μαθητών προτίμησε την αιτιατική (με). Η προτίμηση αυτή μπορεί να αποδοθεί είτε στο γεγονός ότι οι μαθητές δεν αντιλήφθηκαν αρχικά το στόχο της άσκησης είτε στην τάση που επικρατεί στο ομιλούμενο ιδίωμα της περιοχής να χρησιμοποιείται η αιτιατική της προσωπικής αντωνυμίας αντί της γενικής σε περιπτώσεις συμπληρώματος του ρήματος (π.χ. *Με φτιάχνεις κάτι*). Στις υπόλοιπες περιπτώσεις τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι αρκετά υψηλά και κυμαίνονται από 64% (5 → τον) έως 91,8% (7 → σε).

Άσκηση 53. Χρησιμοποιώ τα ρήματα είμαι, υπάρχω, έχω ή γίνομαι.

(Μερικά παιδιά από τη Μποτσουάνα, μια χώρα της Αφρικής μιλάνε για τη ζωή τους εκεί).

«Το αγαπημένο μας παιχνίδι 1. _____ δύο λάστιχα από ένα φορτηγό. Σήμερα όμως δεν 2. _____ όρεξη για παιχνίδι. Όλη τη μέρα ακούμε τα λιοντάρια ακριβώς δίπλα στο χωριό μας. Κι έτσι μένουμε όλοι στο σπίτι. Ο πατέρας μου βάζει πολύ δυνατά τη μουσική από το ραδιόφωνο και οι άντρες χορεύουν. Ελπίζω αύριο να μην 3. _____ λιοντάρια δίπλα στο χωριό. Οι μανάδες μας δουλεύουν σκληρά. Κόβουν καλάμια που πουλιούνται αμέσως για να 4. _____ καινούργιες καλύβες στην έρημο Καλαχάρι, όπου δε φυτρώνει τίποτα και όλα 5. _____ στεγνά. Οι μανάδες μας 6. _____ επίσης πολύ καλές στο να πλέκουν καλάθια. Χρειάζεται σχεδόν μια ολόκληρη εβδομάδα για 7. _____ ένα καλάθι!

Η μητέρα μου ανάβει φωτιά για να μαγειρέψει. Εμείς τα παιδιά τη βοηθάμε μαζεύοντας τα ξύλα που 8. _____ έξω από την καλύβα μας. Όταν το φαγητό 9. _____ έτοιμο έρχονται όλοι οι φίλοι μας και τρώνε μαζί μας. Κι εμείς κάνουμε το ίδιο όταν οι δικές τους μητέρες ετοιμάζουν φαγητό. Έτσι σχεδόν πάντα 10. _____ φαγητό για όλους τους φίλους. Κάθε μέρα τρώμε χυλό από αλεύρι. Μυρίζει ωραία και 11. _____ πολύ νόστιμος...»

Blid Alsbirk, *Γεωτρόπιο*, εβδομαδιαίο περιοδικό της *E*, τεύχος 116, 29/6/2002 (με αλλαγές)

1.	1. είναι	2. είμαι	3. υπάρχει	4. άλλο
2.	1. έχουμε / έχω / υπάρχει	2. έχω / υπάρχω	3. γίνεται	4. άλλο
3.	1. υπάρχουν / έχει	2. υπάρχω / έχω	3. γίνονται	4. άλλο
4.	1. να γίνουν / να γίνονται	2. να γίνομαι	3. υπάρχουν	4. άλλο
5.	1. είναι	2. είμαι	3. υπάρχουν / γίνονται	4. άλλο
6.	1. είναι	2. είμαι	3. υπάρχουν / γίνονται	4. άλλο
7.	1. να γίνει	2. να γίνομαι	3. να υπάρχει	4. άλλο
8.	1. υπάρχουν / είναι / έχουμε	2. υπάρχει / είμαι / έχω	3. γίνονται	4. άλλο
9.	1. είναι	2. είμαι	3. υπάρχει / γίνεται	4. άλλο
10.	1. υπάρχει / έχει / έχουμε	2. υπάρχω / έχω	3. γίνεται	4. άλλο
11.	1. είναι	2. είμαι	3. γίνεται	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστή επιλογή ρήματος και σωστός σχηματισμός
 2 → σωστή επιλογή ρήματος, λάθος στην συμφωνία
 3 → σωστή συμφωνία, λάθος στην επιλογή ρήματος
 4 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

53. Τα ρήματα είμαι ~ υπάρχω ~ γίνομαι στον Ενεστώτα

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	34 60,7%	42 26,6%	9 23,7%	85 33,7%
1	3 5,4%	14 8,9%		17 6,7%
2		12 7,6%		12 4,8%
3	2 3,6%	7 4,4%		9 3,6%
4	3 5,4%	7 4,4%		10 4,0%
5	5 8,9%	15 9,5%		20 7,9%
6		10 6,3%		10 4,0%
7	2 3,6%	9 5,7%	1 2,6%	12 4,8%
8	1 1,8%	10 6,3%		11 4,4%
9	2 3,6%	10 6,3%	1 2,6%	13 5,2%
10	2 3,6%	12 7,6%	1 2,6%	15 6,0%
11	2 3,6%	10 6,3%	26 68,4%	38 15,1%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η συγκεκριμένη άσκηση αποσκοπεί στην εξέταση της γνώσης των μαθητών όσον αφορά τη σημασία και το σχηματισμό τεσσάρων βασικών ρημάτων, των *είμαι*, *υπάρχω*, *γίνομαι* και *έχω*. Παράλληλα ελέγχεται η ικανότητα εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ των ρημάτων αυτών και των υποκειμένων τους. Σημειώνουμε ότι στις προτάσεις **2**, **3**, **8** και **10** είναι δυνατή η συμπλήρωση με δύο (**2**, **3**, **10**) ή τρία (**8**) από τα υπό εξέταση ρήματα, ενώ ως προς τη συμφωνία ως σωστά έχουν ληφθεί παραπάνω του ενός πρόσωπα.

Από τους 214 μαθητές που συμμετείχαν στην εφαρμογή του διαγνωστικού τεστ, την άσκηση συμπλήρωσαν περίπου 152 μαθητές. Με βάση τον πίνακα της συνολικής επίδοσης στη μηδενική βαθμίδα εμφανίζεται το 35,5% του πληθυσμού, δηλαδή 76 μαθητές, εκ των οποίων περίπου οι 14 σημείωσαν πράγματι μηδενική επίδοση, ενώ περίπου 62 μαθητές είναι όσοι δεν έλυσαν καθόλου την άσκηση. Τα ποσοστά επίδοσης όσων εφαρμόσαν την εν λόγω άσκηση (εκτός των 14 μαθητών με μηδενική επίδοση) κατανομονται σχεδόν ισόποσα στις

υπόλοιπες βαθμίδες της κλίμακας. Το υψηλότερο ποσοστό (9,3%=20 μαθητές) εμφανίζεται στο μέσο περίπου της κλίμακας, με 5 δηλαδή σωστούς τύπους από τους συνολικά 11 της άσκησης. Επιπλέον, λίγοι είναι οι μαθητές που σημείωσαν υψηλή επίδοση. Πιο συγκεκριμένα, 14 από τους συμμετάσχοντες (6,5%) επέλεξαν το κατάλληλο ρήμα και το σχημάτισαν σε 10 προτάσεις, ενώ 12 μόνο μαθητές (5,6%) αρίστευσαν σε όλους τους τύπους.

Από τα αποτελέσματα που προέκυψαν ανά ρηματικό τύπο διαπιστώνουμε ότι η επίδοση των μαθητών είναι σε γενικές γραμμές χαμηλή, γεγονός που σε ένα βαθμό οφείλεται στον τύπο της άσκησης, καθώς πρόκειται για συμπλήρωση ρηματικών τύπων σε συνεχές κείμενο και όχι σε μεμονωμένες προτάσεις. Έτσι, το ποσοστό των επιτυχόντων δεν υπερβαίνει το 50% στους 6 από τους 11 συνολικά ρηματικούς τύπους. Συγκεκριμένα, το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχίας εμφανίζεται στο παράδειγμα 7 (να γίνει: 34%). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η δυσκολία έγκειται και στον ανώμαλο σχηματισμό του συντελεσμένου τύπου του συγκεκριμένου ρήματος. Η ερμηνεία αυτή απορρέει σε ένα βαθμό και από τα υψηλά ποσοστά που εμφανίζονται στην απάντηση 4 (άλλο: 42,9%), όπου καταχωρίστηκαν κυρίως οι λάθος σχηματισμοί των μαθητών. Ανάλογη εικόνα παρουσιάζονται τα ποσοστά σε ένα ακόμη παράδειγμα, όπου οι μαθητές έπρεπε να επιλέξουν και να σχηματίσουν σωστά το ίδιο ρήμα, δηλαδή στην 4 (να γίνουν: 42% και άλλο: 44%). Μέτρια ποσοστά επιτυχόντων εμφανίζονται επίσης στη χρήση του είμαι στα παραδείγματα 1 (είναι: 53%), 5 (είναι: 47%), 6 (είναι: 47,3%), 9 (είναι: 53,8%) και 11 (είναι: 54,2%). Στα υπόλοιπα παραδείγματα, δηλαδή στα 2, 3, 8, και 10, όπου ήταν δυνατή η επιλογή είτε του έχω είτε υπάρχω τα ποσοστά των επιτυχόντων κυμαίνονται από 38,7% (8) έως 79,6% (2). Ας σημειωθεί ότι στις τέσσερις αυτές περιπτώσεις εμφανίστηκαν τα περισσότερα προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας Υποκειμένου - Ρήματος, η οποία ελέγχεται μέσω της απάντησης 2. Ειδικότερα, στις προτάσεις 3 και 8 εμφανίζονται και τα υψηλότερα ποσοστά αποτυχίας ως προς τη συμφωνία (3 → απάντηση 2: 40,1% και 8 → απάντηση 2: 45,8%).

Άσκηση 54. Υπογραμμίζω το σωστό.

1. Δεν είδα το σκύλο και παραλίγο **να τον πατάω** / **να τον πατήσω** με το αυτοκίνητο.
2. Βλέπω τη Λάλε και τον Ονούρ **να χορεύουν** / **να χορέψουν**.
3. Δε θα έρθω μαζί σου για ψώνια γιατί έχω **να καθαρίζω** / **να καθαρίσω** το σπίτι.
4. Η αδελφή μου άρχισε **να διαβάζει** / **να διαβάσει** το πρωί και δεν τελείωσε ακόμα.
5. Ο Γιάννης σταμάτησε **να παίζει** / **να παίξει** στον υπολογιστή μόλις άρχισε η ταινία.
6. Σήμερα είναι η σειρά μου **να πλένω** / **να πλύνω** τα πιάτα.
7. Δε μένει πια στην Ελλάδα. Συνεχίζει όμως **να έρχεται** / **να έρθει** κάθε καλοκαίρι.
8. Το μάθημα ήταν τόσο βαρετό, που κόντεψα **να κοιμάμαι** / **να κοιμηθώ**.
9. Μου αρέσει να **ζωγραφίζω** / **να ζωγραφίσω**, αλλά δεν έχω χρώματα.
10. Είχε πολλή κίνηση και λίγο έλειψε **να χάνω** / **να χάσω** το αεροπλάνο.
11. Δύο ώρες γράφεις! Ακόμα **να τελειώνεις** / **να τελειώσεις** την έκθεση;
12. Άκουσε το πλοίο **να σφυρίζει** / **να σφυρίξει** καθώς έμπαινε στο λιμάνι.

1 = Σωστό /

2 = Λάθος

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

54. Διάκριση συντελεσμένου - ασυντέλεστου τύπου με βάση το ρήμα εξάρτησης

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	25 44,6%	27 17,1%	17 44,7%	69 27,4%
2		1 ,6%		1 ,4%
3	1 1,8%	1 ,6%		2 ,8%
4		4 2,5%		4 1,6%
5	2 3,6%	11 7,0%		13 5,2%
6	4 7,1%	9 5,7%		13 5,2%
7	5 8,9%	8 5,1%		13 5,2%
8	4 7,1%	21 13,3%	1 2,6%	26 10,3%
9	5 8,9%	12 7,6%		17 6,7%
10	1 1,8%	22 13,9%		23 9,1%
11	2 3,6%	20 12,7%		22 8,7%
12	7 12,5%	22 13,9%	20 52,6%	49 19,4%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Πρόκειται για άσκηση διττής επιλογής και έχει ως στόχο να διαγνώσει την ικανότητα των μαθητών να διαλέγουν μεταξύ του συντελεσμένου και του ασυντέλεστου τύπου της Υποτακτικής με βάση ρήματα ή φράσεις εξάρτησης υποχρεωτικής επιλογής.

Για την εξέταση της συνολικής επίδοσης των μαθητών λαμβάνονται υπόψη τα ποσοστά που προέκυψαν σε όλες τις βαθμίδες της αξιολογικής κλίμακας (1-12 σωστές επιλογές) εκτός από τη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης (καμία σωστή επιλογή). Αυτό γιατί στην εν λόγω βαθμίδα συγκεντρώνονται οι μαθητές που δεν ασχολήθηκαν καθόλου με την άσκηση (περίπου 55 από τους 214, δηλαδή το 24,3%). Άλλωστε, θεωρούμε ότι είναι μάλλον απίθανο να υπάρξει μαθητής με μηδενική επίδοση, αφενός λόγω της μειωμένης δυσκολίας των ασκήσεων διττής επιλογής και αφετέρου λόγω του «τυχαίου» που ίσως χαρακτηρίζει σε ένα βαθμό τις επιλογές σε παρόμοιου τύπου ασκήσεις. Επίσης, προκειμένου να οδηγηθούμε σε ένα όσο το δυνατόν ασφαλέστερο και αντικειμενικότερο συμπέρασμα όσον αφορά το

επίπεδο των γνώσεων στο υπό εξέταση φαινόμενο, υποθέτουμε ότι οι μαθητές με την υψηλότερη επίδοση είναι αυτοί που ίσως στηρίχθηκαν λιγότερο στον παράγοντα «τύχη». Έτσι, από τους 155 περίπου μαθητές που έλυσαν την άσκηση μόνο 29 πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση, ενώ 22 και 23 μαθητές εμφάνισαν 11 και 10 σωστές επιλογές αντίστοιχα. Άρα, περίπου οι μισοί μαθητές άγγιξαν την υψηλότερη επίδοση, ενώ οι υπόλοιποι κατανέμονται στις ενδιάμεσες και κατώτερες βαθμίδες της κλίμακας. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι υψηλότερο ποσοστό απωλειών αφορά κυρίως τους τουρκόφωνους, καθώς το 44,6% δεν έλυσε την άσκηση, και λιγότερο τους πομακόφωνους (17,1%)⁷.

Από την επιμέρους ανάλυση προκύπτει ότι δυσκολεύτηκαν περισσότερο να επιλέξουν το σωστό τύπο Υποτακτικής στη φράση *σταματάει να παίζει* (5), καθώς εκεί εμφανίζεται το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχόντων (93 στους 161, δηλαδή το 57,8%). Το ποσοστό αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο ρήμα μπορεί να συνδυαστεί και με το συντελεσμένο τύπο της Υποτακτικής, όταν το να εισάγει τελική πρόταση, π.χ.: *Σταμάτησα λίγο να δω τηλεόραση*. Λίγο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των επιτυχόντων στις φράσεις: *είναι η σειρά μου να πλύνω...* (6: 61,3%), *άκουσε ... να σφυρίζει* (12: 66,7%), *έχω να καθαρίσω...* (3: 68,1%) και *ακόμη να τελειώσεις* (11: 68,8%). Στις υπόλοιπες φράσεις, οι επιτυχόντες είναι περισσότεροι και τα ποσοστά τους κυμαίνονται από 78,8% (4: *άρχισε να διαβάζει*) έως 89,5% (1: *παρά λίγο να τον πατήσω*). Πάντως, από τη σύγκριση μεταξύ των επιμέρους φράσεων συμπεραίνουμε ότι η επιλογή των μαθητών είναι περισσότερο διαισθητική / εμπειρική παρά προϊόν πραγματικής γνώσης του συστήματος των δύο όψεων και των ρημάτων / φράσεων υποχρεωτικής επιλογής. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουμε συγκρίνοντας για παράδειγμα τα ποσοστά επιτυχίας που εμφανίζονται στα ρήματα αισθήσεως (*βλέπω-ακούω*) και στα ρήματα έναρξης / λήξης (*αρχίζω-σταματώ*), τα οποία συνδυάζονται υποχρεωτικά με τον ασυντέλεστο τύπο. Έτσι, αν οι μαθητές γνώριζαν ότι με τα ρήματα *ακούω / βλέπω* και *αρχίζω / σταματώ* είναι υποχρεωτική η επιλογή του ασυντέλεστου τύπου, τότε η απόκλιση μεταξύ των ποσοστών των επιτυχόντων στις σχετικές φράσεις θα έπρεπε να είναι πολύ μικρή. Κάτι τέτοιο όμως δεν προκύπτει από τα αποτελέσματα: στο 12 → *άκουσε ... να σφυρίζει*: 66,7% αλλά στο 2 → *βλέπω ... να χορεύουν*: 87,7% και στο 4 → *άρχισε να διαβάζει*: 78,8% αλλά στο 5 → *σταματάει να παίζει*: 57,8%.

⁷ Ας σημειωθεί, επίσης, ότι η επίδοση των τουρκόφωνων είναι χαμηλότερη, καθώς τα ποσοστά που αναλογούν στην εν λόγω ομάδα του δείγματος είναι πολύ χαμηλότερα σε σύγκριση με αυτά των πομακόφωνων. Η εν λόγω απόκλιση έχει ερμηνευτεί σε προηγούμενη ανάλογη άσκηση του πρώτου επιπέδου (άσκηση 22) και έχει αποδοθεί στο γεγονός ότι η τουρκική διαφοροποιείται από την ελληνική όσον αφορά το σύστημα των δύο όψεων.

Άσκηση 55. Ενώνω τις φράσεις από την αριστερή στήλη με τις φράσεις από τη δεξιά στήλη.

1. Ο Χασάν έσβησε το φως	•	•	για να μην κρυώνει
2. Πήγε στο περίπτερο	•	•	για να μην του απαντήσει
3. Έκλεισε το παράθυρο	•	•	για να κοιμηθεί
4. Διαβάζει	•	•	για να μην παχύνει
5. Δε σηκώνει το τηλέφωνο	•	•	για να περάσει στο πανεπιστήμιο
6. Τρώει μόνο μεσημεριανό	•	•	για να πάρει μια εφημερίδα

	$1 = \text{Σωστό} /$ $2 = \text{Λάθος}$
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

55. Συντελεσμένοι τύποι της Υποτακτικής σε τελικές προτάσεις

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	28 50,0%	33 20,9%	17 44,7%	78 31,0%
1		2 1,3%		2 ,8%
2		5 3,2%		5 2,0%
3		7 4,4%		7 2,8%
4	2 3,6%	16 10,1%		18 7,1%
5		4 2,5%		4 1,6%
6	26 46,4%	91 57,6%	21 55,3%	138 54,8%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η άσκηση επικεντρώνεται σε συντελεσμένους τύπους της Υποτακτικής εντός τελικών προτάσεων. Ελέγχει την ικανότητα των μαθητών να συνδέουν, με βάση το περιεχόμενό τους, κύριες και τελικές προτάσεις, όταν οι τελευταίες έχουν ως ρηματικό τύπο ένα συντελεσμένο τύπο της Υποτακτικής.

Τόσο από την ανάλυση της συνολικής επίδοσης όσο και από την ανάλυση ανά αντιστοίχιση τα ποσοστά επιτυχίας που προέκυψαν είναι ιδιαίτερα υψηλά. Αναλυτικότερα, από τους περίπου 152⁸ μαθητές που αντιστοίχισαν όλες τις προτάσεις, οι 117 πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση, ενώ οι 18 σημείωσαν 4 σωστές αντιστοιχίσεις. Η επιτυχία αυτή επιβεβαιώνεται και από την επιμέρους ανάλυση, καθώς ο αριθμός επιτυχόντων ανά αντιστοίχιση κυμαίνεται από 83,8% (5) έως 93,6% (1).

⁸ Οι μαθητές που δεν συμμετείχαν στην επίλυση της άσκησης ανέρχονται στους 52.

Άσκηση 56. Συνεχίζω τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

Ο Γιάννης...

πήγε στο φαρμακείο _____ για να αγοράσει ασπιρίνες _____.

1. άνοιξε την ομπρέλα για να μη _____
 2. πήγε στο φούρνο για να _____
 3. έφτιαξε σκονάκι για να _____
 4. τηλεφώνησε στην Κατερίνα για να _____
 5. θα πάει σινεμά για να _____
 6. κάνει τρία χιλιόμετρα κάθε μέρα για να _____
-
1. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο
 2. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο
 3. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο
 4. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο
 5. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο
 6. 1. συντελεσμένο / σωστός / σχηματισμός / 2. συντελεσμένο / λάθος / σχηματισμός / 3. μη συντελεσμένο/ σωστός / σχηματισμός / 4. μη συντελεσμένο / λάθος σχηματισμός / 5. άλλο

56. Παραγωγή λόγου με χρήση συντελεσμένων τύπων της Υποτακτικής σε τελικές προτάσεις

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	29 51,8%	50 31,6%	18 47,4%	97 38,5%
1		14 8,9%		14 5,6%
2	2 3,6%	13 8,2%		15 6,0%
3	6 10,7%	10 6,3%		16 6,3%
4	3 5,4%	23 14,6%		26 10,3%
5	10 17,9%	26 16,5%	4 10,5%	40 15,9%
6	6 10,7%	22 13,9%	16 42,1%	44 17,5%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η εν λόγω άσκηση στοχεύει στην κατευθυνόμενη παραγωγή προτάσεων που εισάγονται με τον τελικό σύνδεσμο *για να (μην)*. Σύμφωνα με το παράδειγμα προβλέπονταν τύποι της Υποτακτικής στη συντελεσμένη όψη. Σημειώνουμε, ωστόσο, ότι σε δύο περιπτώσεις είναι αποδεκτή και η χρήση των ασυντέλεστων τύπων της έγκλισης αυτής (1, 6).

Από τους συνολικά 214 συμμετάσχοντες στη έρευνα ένας σημαντικός αριθμός μαθητών (περίπου 63) δε συμπλήρωσε καθόλου την άσκηση. Οι εν λόγω μαθητές μαζί με όσους απέτυχαν σε όλους τους τύπους (περίπου 16) συνιστούν το 36,9%, το ποσοστό δηλαδή που εμφανίζεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης. Τα ποσοστά στις υπόλοιπες βαθμίδες (1-6 σωστοί ρηματικοί τύποι) είναι ανοδική. Αναλυτικότερα, υψηλή επίδοση σημείωσε το 16,8% των μαθητών, καθώς σχημάτισε 5 σωστούς τύπους, ενώ το 13,1% αρίστευσε παράγοντας σωστά όλους τους τύπους. Η απόκλιση μεταξύ πομακόφωνων και τουρκόφωνων είναι σημαντικότερη στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης (πομακόφωνοι: 31,6% και τουρκόφωνοι: 51,8%).

Υψηλότερα ποσοστά αποτυχίας εμφανίζονται στο παράδειγμα 1, όπου το 38,4% των μαθητών σχημάτισε λανθασμένα (απάντηση 2) το συντελεσμένο τύπο Υποτακτικής του ρήματος *βρέχομαι* (*να μη βρεχθεί) αναλογικά με ρήματα, όπως το *αλλάζω* (αλλαχθεί), ενώ το 42% παρήγαγε σωστό τύπο (να μη βραχεί). Πολύ λιγότεροι (7,2%) ήταν οι μαθητές που προτίμησαν τον επίσης σωστό στη συγκεκριμένη πρόταση ασυντέλεστο τύπο της Υποτακτικής, δηλαδή *για να μη βρέχεται* (απάντηση 3). Υψηλότερα είναι τα ποσοστά στις υπόλοιπες περιπτώσεις, τα οποία παρουσιάζουμε αναλυτικά: **2** → *συντελεσμένος τύπος / σωστός σχηματισμός*: 72,2%, *συντελεσμένος τύπος / λάθος σχηματισμός*: 21,2%, *ασυντέλεστος τύπος / σωστός σχηματισμός*: 0%, *ασυντέλεστος τύπος / λάθος σχηματισμός*: 2,6% και άλλο: 4%, **3** → 1: 66,9%, 2: 14,7%, 3: 8,1%, 4: 2,2% και 5: 8,1%, **4** → 1: 71,5%, 2: 18,8%, 3: 4,2%, 4: 1,4% και 5: 4,2%, **5** → 1: 64,5%, 2: 10,1%, 3: 10,9%, 4: 4,3% και 5: 10,1%, **6** → 1: 67,1%, 2: 12,1%, 3: 10%, 4: 2,1% και 5: 8,6%.

Άσκηση 57. Τι θα έκανα εγώ; Συμπληρώνω όπως στο παράδειγμα.

Αύριο γράφω διαγώνισμα φυσική. Να γράψω σκονάκι ή ___ να διαβάσω; ___

1. Σάββατο βράδυ! Να δω τον / την _____ ή _____;
2. Με πονάει το δόντι μου. Να πάρω μια ασπιρίνη ή _____;
3. Έμαθα ένα μυστικό! Να το πω στην αδερφή μου ή _____;
4. Διψάω! Να πω μια πορτοκαλάδα ή _____;
5. Πεινάω! Να φάω το χτεσινό παστίτσιο ή _____;
6. Ο Γιάννης με κάλεσε στη γιορτή του. Να πάω ή _____;

1.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
2.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
3.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
4.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
5.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
6.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο

57. Παραγωγή λόγου με χρήση συντελεσμένων τύπων (ανεξάρτητη Υποτακτική)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	32 57,1%	61 38,6%	18 47,4%	111 44,0%
1	2 3,6%	14 8,9%	1 2,6%	17 6,7%
2	3 5,4%	13 8,2%	1 2,6%	17 6,7%
3	6 10,7%	11 7,0%		17 6,7%
4	5 8,9%	31 19,6%		36 14,3%
5	3 5,4%	21 13,3%		24 9,5%
6	5 8,9%	7 4,4%	18 47,4%	30 11,9%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η παρούσα κατηγορία διερευνά τη μορφολογία συντελεσμένων τύπων της Υποτακτικής, όταν η τελευταία λειτουργεί ως ανεξάρτητη έγκλιση και δηλώνει απορία (απορηματική Υποτακτική).

Τα αποτελέσματα στην άσκηση αυτή παρουσιάζουν παρόμοια εικόνα με αυτά της προηγούμενης άσκησης. Συγκεκριμένα, στη μηδενική βαθμίδα συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των μαθητών (συνολικά 93 μαθητές, δηλαδή το 43,5%)⁹, στους οποίους όμως συμπεριλαμβάνονται όσοι δεν έλυσαν την άσκηση (περίπου 71) και όσοι αστόχησαν σε όλους τους τύπους. Τα ποσοστά στις υπόλοιπες βαθμίδες είναι πολύ χαμηλότερα με ανώτερο το ποσοστό των μαθητών (16,8%) οι οποίοι σχημάτισαν σωστά 4 από τους συνολικά 6 ζητούμενους τύπους. Τη μέγιστη επίδοση πέτυχε μόνο το 5,6% των συμμετασχόντων.

Αναφέρουμε αναλυτικά τα αποτελέσματα ανά τύπο: **1** → *συντελεσμένος τύπος / σωστός σχηματισμός*: 41,8%, *συντελεσμένος τύπος / λάθος σχηματισμός*: 3%, *ασυντέλεστος τύπος / σωστός σχηματισμός*: 3%, *ασυντέλεστος τύπος / λάθος σχηματισμός*: 2,2% και άλλο: 50%, **2** → *1*: 69,2%, *2*: 3,5%, *3*: 5,6%, *4*: 0,7% και *5*: 21%, **3** → *1*: 57,1%, *2*: 7,1%, *3*: 3,6%, *4*: 0,7% και *5*: 31,4%, **4** → *1*: 31,4%, *2*: 2,9%, *3*: 1,4%, *4*: 0% και *5*: 64,3%, **5** → *1*: 46%, *2*: 5,8%, *3*: 0,7%, *4*: 1,5% και *5*: 46%, **6** → *1*: 67,9%, *2*: 9,5%, *3*: 2,2%, *4*: 0% και *5*: 20,4%. Από την ανάλυση διαπιστώνουμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά παρουσιάζονται είτε στην *απάντηση 1*, δηλαδή στους ορθά σχηματισμένους συντελεσμένους τύπους της Υποτακτικής είτε στην *απάντηση 5 (άλλο)*. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι μαθητές συχνά δεν παρήγαγαν κάποιο ρηματικό τύπο αλλά συνέχιζαν τις φράσεις με κάποιο ουσιαστικό (π.χ. στο **2** κάποιοι μαθητές συνέχισαν ως εξής: «*Με πονάει το δόντι μου. Να πάρω μια ασπιρίνη ή ένα ντεπόν:*»). Έτσι, η αποτυχία στην άσκηση αποδίδεται καταρχάς σε παρανόηση όσον αφορά την εκφώνηση και κατά συνέπεια το ζητούμενο της άσκησης.

⁹ Το μεγαλύτερο ποσοστό αποτυχίας ή μη επίλυσης της άσκησης αναλογεί στους τουρκόφωνους, συγκεκριμένα: τουρκόφωνοι: 57,1% και πομακόφωνοι: 38,6%.

Άσκηση 58. Συμπληρώνω τα κενά με να ή ότι.

1. Λέω 1. _____ περιμένουμε και τον Κώστα. Σε δέκα λεπτά θα είναι εδώ!
2. Ο Αντώνης φαίνεται πρόθυμος 2. _____ μας βοηθήσει.
3. Μου φαίνεται 3. _____ η Κατερίνα δε νιώθει καλά σήμερα.
4. Τα παιδιά δεν ξέρουν 4. _____ φτάσαμε σήμερα το πρωί.
5. Τα παιδιά μαθαίνουν γρήγορα 5. _____ κολυμπάνε.
6. Σκέφτομαι 6. _____ φύγω από εδώ σε δύο μήνες.
7. Όταν σκέφτομαι 7. _____ δεν μπορώ να γυρίσω ξανά στο χωριό, στεναχωριέμαι.
8. Ο Γιάννης λέει 8. _____ η Λάλε δεν μπορεί 9. _____ έρθει μαζί μας.
9. Τι περιμένεις 10. _____ γίνει τώρα;
10. Τι περιμένεις 11. _____ θα συμβεί;

	1 = Σωστό / 2 = Λάθος
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	

58. Σύνδεση προτάσεων με να ή ότι

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	30 53,6%	29 18,4%	17 44,7%	76 30,2%
3		2 1,3%		2 ,8%
4	1 1,8%	3 1,9%		4 1,6%
5		6 3,8%		6 2,4%
6	1 1,8%	6 3,8%		7 2,8%
7	1 1,8%	5 3,2%		6 2,4%
8	4 7,1%	13 8,2%		17 6,7%
9		17 10,8%		17 6,7%
10	5 8,9%	28 17,7%		33 13,1%
11	14 25,0%	49 31,0%	21 55,3%	84 33,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Στόχος της άσκησης είναι να εξεταστεί η γνώση των προϋποθέσεων, που ρυθμίζουν τη σύνταξη ενός ρήματος, όταν αυτό μπορεί να συνδυαστεί και με τους δύο προτασιακούς δείκτες (να / ότι). Έτσι, οι μαθητές κλήθηκαν να προσθέσουν ένα από τα δύο εισαγωγικά στοιχεία, βασιζόμενοι στη σημασία του ρήματος ή σε ενδείξεις που ενυπάρχουν εντός των εξαρτημένων προτάσεων (άρνηση, έγκλιση).

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων στο σύνολο των προτάσεων το ποσοστό των μαθητών που βρίσκονται στο επίπεδο της μηδενικής επίδοσης αγγίζει το 27,6% αλλά αφορά σχεδόν εξ ολοκλήρου τους μαθητές που δε συμμετείχαν στην επίλυση της εν λόγω άσκησης (περίπου 59). Από τους υπόλοιπους 155 μαθητές οι 63 συνέδεσαν σωστά όλες τις προτάσεις, ενώ οι 33 πέτυχαν στις 11 από τις συνολικά 12 περιπτώσεις. Επομένως, σημαντικός αριθμός μαθητών συγκεντρώνεται στις δύο υψηλότερες βαθμίδες της κλίμακας. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των δύο αλλόγλωσσων ομάδων, αναφέρουμε ότι η σημαντικότερη διαφορά εμφανίζεται στα ποσοστά που αναλογούν στις δύο ομάδες στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης (συγκεκριμένα, τουρκόφωνοι: 53,6% και πομακόφωνοι: 18,4%). Επιπλέον, ο αριθμός των επιτυχόντων τουρκόφωνων είναι μειωμένος σε σχέση με αυτόν των πομακόφωνων. Για παράδειγμα, από τους συνολικά 63 μαθητές που πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση, οι 49 είναι πομακόφωνοι και μόνο οι 14 τουρκόφωνοι, ενώ από όσους πέτυχαν τη αμέσως προηγούμενη επίδοση, οι 28 είναι πομακόφωνοι και οι 5 είναι τουρκόφωνοι.

Από την ανάλυση ανά παράδειγμα επιβεβαιώνεται σε γενικές γραμμές η υψηλή επίδοση που σημείωσαν οι μαθητές στο σύνολο της άσκησης. Έτσι, τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι επίσης υψηλά, κυμαίνονται δηλαδή από 73,1% (2) έως 93,1% (9). Σημειώνουμε ότι τα ποσοστά αυτά αφορούν μόνο όσους συμπλήρωσαν την άσκηση.

Άσκηση 59. Γράφω τις εντολές με άλλο τρόπο όπως στο παράδειγμα.

Φύγε!

___ Θέλω να φύγεις / Μπορείς να φύγεις; / Να φύγεις! ___

1. Κλείσε την πόρτα!

2. Άνοιξε το παράθυρο!

3. Πιες το γάλα σου!

4. Σκούπισε τα πόδια σου!

5. Πλύνε τα χέρια σου!

6. Δώσε μου το αλάτι!

1.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
2.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
3.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
4.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
5.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο
6.	1. συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	2. συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	3. μη συντελεσμένο / σωστός
σηματισμός	4. μη συντελεσμένο / λάθος
σηματισμός	5. άλλο

59. Μετασχηματισμός της Προστακτικής ενεργητικής φωνής σε Υποτακτική (εντολές)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	34 60,7%	55 34,8%	21 55,3%	110 43,7%
1	2 3,6%	4 2,5%		6 2,4%
2	1 1,8%	7 4,4%		8 3,2%
3	2 3,6%	5 3,2%		7 2,8%
4	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
5	5 8,9%	31 19,6%		36 14,3%
6	10 17,9%	44 27,8%	17 44,7%	71 28,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Μέσω της παρουσίασης των διαφορετικών τρόπων διατύπωσης μιας εντολής ελέγχεται η γνώση της μορφολογίας των συντελεσμένων τύπων της Υποτακτικής, καθώς και η ικανότητα των μαθητών να μετασχηματίζουν την Προστακτική σε Υποτακτική (εξαρτημένη ή ανεξάρτητη).

Σύμφωνα με την ανάλυση της συνολικής επίδοσης, στη μηδενική βαθμίδα βρίσκεται το 41,6% των συμμετασχόντων, δηλαδή συνολικά 89 μαθητές. Ωστόσο, με βάση και τους πίνακες απωλειών από τους 89 μαθητές που εμφανίζονται στη βαθμίδα αυτή, οι 67 περίπου δεν ασχολήθηκαν καθόλου με την άσκηση, ενώ οι 22 είναι αυτοί που σημείωσαν πραγματικά μηδενική επίδοση. Τα ποσοστά επίδοσης των υπόλοιπων 125 μαθητών του δείγματος κατανέμονται στις υπόλοιπες βαθμίδες και κυρίως στις ανώτερες της κλίμακας αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, 14 μαθητές (το 6,5% του συνόλου των μαθητών της έρευνας) μετασχημάτισαν σωστά 4 ρηματικούς τύπους, 36 μαθητές (16,8%) σημείωσαν 5 επιτυχίες, ενώ 54 μαθητές (25,2%) εμφανίζονται στη μέγιστη βαθμίδα με 6 σωστούς μετασχηματισμούς. Ας σημειωθεί, επίσης, ότι μεταξύ των δύο γλωσσικών ομάδων της έρευνας, οι τουρκόφωνοι ανταποκρίθηκαν με λιγότερη επιτυχία στην άσκηση. Πιο συγκεκριμένα, από τους 54 επιτυχόντες οι 10 είναι τουρκόφωνοι, ενώ από τους 36 μαθητές που σημείωσαν την αμέσως προηγούμενη επίδοση τουρκόφωνοι είναι μόνο οι 5.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά μετασχηματισμό τα χαμηλότερα ποσοστά επιτυχόντων προέκυψαν στο **3** και στο **5**, στα οποία εξετάζεται η Υποτακτική δύο ανώμαλων ρημάτων, των *πίνω* και *πλένω* αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, το 51,4% των μαθητών παρήγαγε

τον τύπο να πεις, ενώ το 67,9% τον τύπο να πλύνεις. Επιπλέον, στο 3 οι μαθητές που σχημάτισαν λανθασμένα το συντελεσμένο τύπο (απάντηση 2) αγγίζουν το 33,8%, ενώ στο 4 το 16,1%. Στα υπόλοιπα παραδείγματα οι υπό εξέταση τύποι είναι ομαλοί και τα ποσοστά επιτυχόντων είναι υψηλότερα (1 → να κλείσεις: 76,9%, 2 → να ανοίξεις: 77,8%, 4 → να σκουπίσεις: 69,2%). Ας σημειωθεί ότι σε γενικές γραμμές δεν προτιμήθηκε ο ασυντέλεστος τύπος της έγκλισης και έτσι τα ποσοστά που εμφανίζονται στις αντίστοιχες απαντήσεις (3 και 4) είναι πολύ χαμηλά.

Άσκηση 60. Γράφω τις εντολές όπως στο παράδειγμα.

(τρέχω) _____ τρέξε _____ γρήγορα! Μην _____ τρέχεις _____ άλλο, κουράστηκα!

A.

1. (τρώω)

_____ τις πατάτες σου!

2. (πίνω)

_____ την πορτοκαλάδα σου!

3. (φοράω)

_____ το παλτό σου! Κάνει κρύο.

4. (διαβάζω)

_____ “Δικέφαλο”!

5. (λέω)

_____ μου την αλήθεια!

6. (βάζω)

_____ λίγο λάδι στη σαλάτα.

B.

1. Μην _____ τα πατατάκια!

2. Μην _____ κόκα κόλα!

3. Μην _____ αυτή τη φούστα. Σε παχαίνει.

4. Μην _____ “Πρωταθλητή”!

5. Μην _____ ψέματα!

6. Μην _____ άλλο λάδι στις φακές!

A.

1. 1. φάε	2. τρώγε	3. φάτε	4. άλλο
2. 1. πιες	2. πίνε	3. πιείτε	4. άλλο
3. 1. φόρεσε	2. φόρα	3. φορέστε	4. άλλο
4. 1. διάβασε	2. διάβαζε	3. διαβάστε	4. άλλο
5. 1. πες	2. λέγε	3. πείτε	4. άλλο
6. 1. βάλε	2. βάζε	3. βάλτε	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστός ρηματικός τύπος: συντελεσμένος τύπος Προστακτικής στο β' ενικό
 2 → σωστό πρόσωπο, λάθος στην επιλογή της όψης (ασυντέλεστος τύπος της Προστακτικής) με βάση το ζητούμενο της άσκησης
 3 → σωστή επιλογή όψης, λάθος πρόσωπο (β' πληθυντικό) με βάση το ζητούμενο της άσκησης
 4 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

B.

1. 1. μην τρως	2. μην φας	3. μην τρώτε	4. άλλο
2. 1. μην πίνεις	2. μην πεις	3. μην πίνετε	4. άλλο
3. 1. μη φοράς	2. μη φορέσεις	3. μη φοράτε	4. άλλο
4. 1. μη διαβάζεις	2. μη διαβάσεις	3. μη διαβάζετε	4. άλλο
5. 1. μη λες	2. μην πεις	3. μη λέτε	4. άλλο
6. 1. μη βάζεις	2. μη βάλεις	3. μη βάζετε	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστός ρηματικός τύπος: ασυντέλεστος τύπος Προστακτικής στο β' ενικό
 2 → σωστό πρόσωπο, λάθος στην επιλογή της όψης (συντελεσμένος τύπος της Προστακτικής) με βάση το ζητούμενο της άσκησης
 3 → σωστή επιλογή όψης, λάθος πρόσωπο (β' πληθυντικό) με βάση το ζητούμενο της άσκησης
 4 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

60. Α. Μορφολογία ρημάτων στην Προστακτική ενεργητικής φωνής: συντελεσμένοι τύποι ~ Β. ασυντέλεστοι τύποι

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	37 66,1%	71 44,9%	6 15,8%	114 45,2%
1	1 1,8%	19 12,0%	2 5,3%	22 8,7%
2	3 5,4%	14 8,9%	1 2,6%	18 7,1%
3	4 7,1%	19 12,0%	4 10,5%	27 10,7%
4	4 7,1%	11 7,0%	2 5,3%	17 6,7%
5	3 5,4%	11 7,0%	4 10,5%	18 7,1%
6	4 7,1%	13 8,2%	19 50,0%	36 14,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

60. Β. Μορφολογία ρημάτων στην Προστακτική ενεργητικής φωνής: ασυντέλεστοι τύποι

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	37 66,1%	44 27,8%	7 18,4%	88 34,9%
1		4 2,5%	5 13,2%	9 3,6%
2	1 1,8%	4 2,5%	1 2,6%	6 2,4%
3	2 3,6%	21 13,3%	3 7,9%	26 10,3%
4	3 5,4%	21 13,3%	7 18,4%	31 12,3%
5	6 10,7%	33 20,9%	9 23,7%	48 19,0%
6	7 12,5%	31 19,6%	6 15,8%	44 17,5%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Ζητήθηκε η παραγωγή των δύο τύπων της Προστακτικής (συντελεσμένου και ασυντέλεστου) του ίδιου ρήματος σε ρηματικές φράσεις που δηλώνουν προσταγή ή απαγόρευση. Συμπεριλαμβάνονται συχνόχρηστα ρήματα και των δύο κλιτικών ομάδων, σε *-ω* και σε *-ώ* (α' τάξη), αλλά και ανώμαλα, προκειμένου να διαπιστωθεί ενδεικτικά ο βαθμός εξοικείωσης των μαθητών με το σχηματισμό της Προστακτικής και στις δύο όψεις.

Από τα αποτελέσματα της συνολικής επίδοσης στην άσκηση διαπιστώθηκε ότι ο σχηματισμός του συντελεσμένου τύπου της Προστακτικής (**A**) παρουσιάζει αυξημένη δυσκολία για τους μαθητές. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το πολύ υψηλό ποσοστό (50,5%) που εμφανίζεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης. Σημειωτέον ότι από το ποσοστό αυτό, το 32% περίπου αντιστοιχεί στους μαθητές που δε συμπλήρωσαν καθόλου την άσκηση και το υπόλοιπο σε όσους απέτυχαν σε όλους τους τύπους. Επιπλέον, ενδεικτική της δυσκολίας σχηματισμού της Προστακτικής είναι και η μείωση των ποσοστών όσο ανεβαίνουμε στις υψηλότερες βαθμίδες της κλίμακας αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, τη μέγιστη επίδοση (6 σωστοί τύποι) σημείωσαν μόνο 17 μαθητές (13 πομακόφωνοι και 4 τουρκόφωνοι), δηλαδή το 7,9%, ενώ 5 σωστούς τύπους σχημάτισαν 14 μαθητές (11 πομακόφωνοι και 3 τουρκόφωνοι), δηλαδή το 6,5% των αλλόγλωσσων μαθητών της έρευνας. Όσον αφορά τη συνολική επίδοση των δύο ομάδων στους ασυντέλεστους τύπους της Προστακτικής (**B**) παρατηρούμε ότι είναι υψηλότερη. Ειδικότερα, το ποσοστό που εμφανίζεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης (37,9%) αντιστοιχεί κυρίως στις απώλειες, δηλαδή στους μαθητές που δεν ασχολήθηκαν με την άσκηση, ενώ παρουσιάζεται σχετική αύξηση των ποσοστών στις υψηλότερες βαθμίδες (3 σωστοί τύποι: 10,7%, 4 σωστοί τύποι: 11,2%, 5 σωστοί τύποι: 18,2% και 6 σωστοί τύποι: 17,8%). Επισημαίνουμε ότι μεταξύ των δύο αλλόγλωσσων ομάδων, οι τουρκόφωνοι εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά στις υψηλότερες βαθμίδες της κλίμακας σε σύγκριση με τους πομακόφωνους. Συγκεκριμένα, τη μέγιστη επίδοση πέτυχε το 12,5% των τουρκόφωνων και το 19,6% των πομακόφωνων, ενώ την αμέσως προηγούμενη επίδοση σημείωσε το 10,7% και το 20,9% αντίστοιχα.

Η εικόνα που προκύπτει από τα ποσοστά ανά ρηματικό τύπο αντιστοιχεί σε αυτήν της συνολικής επίδοσης των μαθητών. Έτσι, τα ποσοστά επιτυχόντων ανά συντελεσμένο τύπο (**A**) είναι χαμηλά και έχουν ως εξής: **1** → *φάε*: 37,6%, **2** → *πιες*: 45,8%, **3** → *φόρσε*: 33,8%, **4** → *διάβασε*: 38,9%, **5** → *πες*: 49,3% και **6** → *βάλε*: 44%. Οι υπόλοιποι μαθητές στην πλειονότητά τους απέτυχαν να σχηματίσουν σωστά το ζητούμενο τύπο της Προστακτικής (*απάντηση 4: άλλο*), ενώ ορισμένοι παρήγαγαν τον ασυντέλεστο τύπο (*απάντηση 2*). Ενδεικτικά παραθέτουμε τα ακόλουθα: **1** → *τρώγε*: 16,3%, *άλλο*: 46,1%, **2** → *πίνε*: 12,5%, *άλλο*: 41,7% και **3** → *φώρα*: 22,1%, *άλλο*: 44,1%. Ας σημειωθεί ότι σε καμία περίπτωση δεν εμφανίζονται ποσοστά για το συντελεσμένο τύπο της Προστακτικής στο β' πληθυντικό (*απάντηση 3*). Η επίδοση των μαθητών στους ασυντέλεστους τύπους (**B**) είναι εμφανώς υψηλότερη. Παραθέτουμε αναλυτικά τα ποσοστά των επιτυχόντων ανά ρηματικό τύπο: **1** →

μην τρως: 67,6%, **2** → μην πίνεις: 74,5%, **3** → μη φοράς: 72,3%, **4** → μη διαβάζεις: 68,8%, **5** → μη λες: 77% και **6** → μη βάζεις: 70,7%. Αντίστοιχα, τα ποσοστά που εμφανίζονται στην απάντηση 4 (άλλο), στην οποία καταχωρίστηκαν κυρίως οι λανθασμένοι ρηματικοί τύποι, είναι πολύ χαμηλά, για παράδειγμα: **2**→ άλλο: 16,3%, **3**→ άλλο: 14,2%, **4**→ άλλο: 15,2%, **6**→ άλλο: 17,1%. Και στους ασυντέλεστους τύπους οι μαθητές απέφυγαν το β' πληθυντικό, καθώς σύμφωνα με τα αποτελέσματα είτε δεν εμφανίζονται (στα **1** και **2**) είτε είναι πολύ χαμηλά τα ποσοστά στη σχετική απάντηση και συγκεκριμένα δεν ξεπερνούν το 2,9% (**4**).

Άσκηση 61. Τι θα έκανα αν ήμουνα....
Διαβάσω το παράδειγμα και απαντάω.

- Αν ήμουνα σκύλος, _____ θα έτρωγα _____ κόκαλα.
 1. Αν ήμουνα γάτα, _____ μουστάκια.
 2. Αν ήμουνα καναρίνι, _____ ωραία.
 3. Αν ήμουνα πιγκουίνος, _____ στην Ανταρκτική.
 4. Αν ήμουνα λεοπάρδαλη, _____ γρήγορα.
 5. Αν ήμουνα δελφίνι, _____ στη θάλασσα.
 6. Αν ήμουνα άλογο, _____ πέταλα.

1.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο
2.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο
3.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο
4.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο
5.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο
6.	1. θα + ΠΡΤ	2. θα + Αόριστος	3. Μέλλοντας	4. άλλο

61. Η δυνητική έγκλιση στον υποθετικό λόγο

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	39 69,6%	53 33,5%	19 50,0%	111 44,0%
1		10 6,3%	1 2,6%	11 4,4%
2	4 7,1%	8 5,1%		12 4,8%
3	2 3,6%	10 6,3%		12 4,8%
4	2 3,6%	14 8,9%		16 6,3%
5	3 5,4%	18 11,4%	3 7,9%	24 9,5%
6	6 10,7%	45 28,5%	15 39,5%	66 26,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Εξετάζεται ο σχηματισμός της δυνητικής έγκλισης και η χρήση της στους υποθετικούς λόγους. Έτσι, οι μαθητές κλήθηκαν να συμπληρώσουν τις φράσεις με το κατάλληλο σημασιολογικά ρήμα στην έγκλιση αυτή.

Από τους 214 μαθητές του δείγματος, περίπου οι 134 ασχολήθηκαν με την άσκηση, 51 από τους οποίους επέλεξαν και στις 6 περιπτώσεις τον κατάλληλο σημασιολογικά τύπο σχηματίζοντας τον στη δυνητική έγκλιση. Ας σημειωθεί ότι από τους 51 οι 45 είναι

πομακόφωνοι και μόνο οι 6 είναι τουρκόφωνοι. Επίσης, 21 μαθητές βρίσκονται στην αμέσως προηγούμενη βαθμίδα με 5 σωστούς τύπους (18 πομακόφωνοι και 3 τουρκόφωνοι). Στην κατώτατη βαθμίδα συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των μαθητών (συνολικά 92 μαθητές, δηλαδή το 43%). Ωστόσο, από τους 92 μαθητές περίπου 80 είναι όσοι δεν έλυσαν την άσκηση, ενώ οι υπόλοιποι 12 είναι όσοι απέτυχαν σε όλους τους τύπους. Και σε αυτή την περίπτωση, το ποσοστό που αναλογικά ανήκει στους τουρκόφωνους, είναι μεγαλύτερο (69,6%) από αυτό των πομακόφωνων (33,5%).

Τα ποσοστά επιτυχόντων ανά πρόταση έχουν ως εξής: **1** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 81,3%, **2** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 62,7%, **3** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 69,8%, **4** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 59,5%, **5** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 69,9%, **6** → $\theta\alpha$ + ΠΡΤ: 71%. Επίσης, αρκετά μειωμένα είναι τα ποσοστά που εμφανίζονται στις υπόλοιπες απαντήσεις, δηλαδή στη δομή $\theta\alpha$ + *Αόριστος* (απάντηση 2) και στο *Μέλλοντα* (απάντηση 3). Αντίθετα, πιο αυξημένα είναι τα ποσοστά στην *απάντηση 4* (άλλο), και αυτό γιατί κάποιοι μαθητές είτε αποτύγχαναν να επιλέξουν το σωστό σημασιολογικά τύπο είτε διέπρατταν λάθος ως προς το σχηματισμό. Ενδεικτικά αναφέρουμε: **2** → $\theta\alpha$ + *Αόριστος*: 5,2%, *Μέλλοντα*: 7,5% και *άλλο*: 24,6%, **4** → $\theta\alpha$ + *Αόριστος*: 13,7%, *Μέλλοντα*: 6,1% και *άλλο*: 20,6%, **6** → $\theta\alpha$ + *Αόριστος*: 5,3%, *Μέλλοντα*: 5,2% και *άλλο*: 18,3%.

Άσκηση 62. Τι θα μπορούσα να κάνω / Τι θα έκανα και τι δε θα μπορούσα να κάνω / Τι δε θα έκανα ...

... αν κέρδιζα το ΛΟΤΤΟ.

_____ *Αν κέρδιζα το ΛΟΤΤΟ, θα ταξίδευα* _____.

1. ... αν γνώριζα τη Μαντόνα.

2. ... αν πήγαινα ένα ταξίδι στο φεγγάρι.

3. ... αν ήμουν πολύ γνωστός ηθοποιός.

4. ... αν ζούσα πριν από 100 χρόνια.

5. ... αν ζούσα μετά από 100 χρόνια.

1. σωστά σχηματισμένοι ρηματικοί τύποι (θα + Παρατατικός) επί συνόλου ρημάτων

2. ποσοστό δυνητικής έγκλισης

3. συμφωνία επιθετικών προσδιορισμών ή αντωνυμιών με τα ονόματα επί συνόλου συμφωνιών

4. στίξη - τονισμός

5. φωνολογικά λάθη σε ρήματα και ουσιαστικά επί συνόλου ρημάτων και ουσιαστικών

	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	0-9%	10-19%	20-29%	30-39%	40-49%	50-59%	60-69%	70-79%	80-89%	90-100%
2.	0-9%	10-19%	20-29%	30-39%	40-49%	50-59%	60-69%	70-79%	80-89%	90-100%
3.	0-9%	10-19%	20-29%	30-39%	40-49%	50-59%	60-69%	70-79%	80-89%	90-100%
4.	0-9%	10-19%	20-29%	30-39%	40-49%	50-59%	60-69%	70-79%	80-89%	90-100%
5.	0-9%	10-19%	20-29%	30-39%	40-49%	50-59%	60-69%	70-79%	80-89%	90-100%

62. Παραγωγή λόγου με χρήση ρημάτων στη δυνητική έγκλιση

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	42 75,0%	69 43,7%	20 52,6%	131 52,0%
1	5 8,9%	37 23,4%		42 16,7%
2	2 3,6%	22 13,9%		24 9,5%
3	2 3,6%	13 8,2%		15 6,0%
4	4 7,1%	12 7,6%	3 7,9%	19 7,5%
5	1 1,8%	5 3,2%	15 39,5%	21 8,3%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Πρόκειται για δραστηριότητα κατευθυνόμενης γραπτής παραγωγής που δόθηκε ως συμπληρωματική της προηγούμενης άσκησης. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τους μαθητές να παραγάγουν την ανεξάρτητη πρόταση του υποθετικού λόγου, με στόχο να ελεγχθεί ο σχηματισμός της δυνητικής έγκλισης και η χρήση της στους υποθετικούς λόγους.

Όπως φαίνεται στον παραπάνω συγκεντρωτικό πίνακα, η επίδοση των μαθητών είναι χαμηλή, εφόσον τα υψηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στις χαμηλότερες βαθμίδες της κλίμακας. Συγκεκριμένα, στη μηδενική βαθμίδα, όπου συγκεντρώνονται όσοι δεν πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση σε καμία από τις υπό εξέταση μεταβλητές, το ποσοστό για τους τουρκόφωνους αγγίζει το 75%, ενώ για τους πομακόφωνους το 43,7%. Ωστόσο, αξ σημειωθεί ότι τα προαναφερθέντα ποσοστά αναλογούν κυρίως στους μαθητές που δε συμπλήρωσαν την άσκηση, οι οποίοι φτάνουν το 42% του συνολικού δείγματος της έρευνας. Υψηλά ποσοστά παρατηρούνται και στις αμέσως επόμενες βαθμίδες. Συγκεκριμένα, το 8,9% των τουρκόφωνων και το 23,4% των πομακόφωνων πέτυχε τη μέγιστη βαθμολογία σε μία μόνο μεταβλητή, ενώ το 3,6% και το 13,9% αντίστοιχα σημείωσε την ίδια επίδοση σε δύο μεταβλητές. Επίσης, με 9 σε τρεις μεταβλητές βαθμολογήθηκε το 3,6% των τουρκόφωνων και το 8,2% των πομακόφωνων, ενώ τον ίδιο βαθμό σε τέσσερις μεταβλητές έλαβε το 7,1% και το 7,6% αντίστοιχα. Επιπλέον, τα ιδιαίτερα μειωμένα ποσοστά που εμφανίζονται στην τελευταία βαθμίδα είναι ενδεικτικά του υψηλού βαθμού δυσκολίας της άσκησης. Έτσι, τη μέγιστη επίδοση και στις 5 μεταβλητές φαίνεται ότι πέτυχε μόνο 1 τουρκόφωνος (1,8%) και 5 πομακόφωνοι μαθητές (3,2%).

Η επιμέρους ανάλυση των μεταβλητών έδειξε ότι τα υψηλότερα ποσοστά αποτυχίας εμφανίζονται στις μεταβλητές **1** και **2**, δηλαδή στο σχηματισμό ρηματικών τύπων στη δυνητική έγκλιση και στο ποσοστό εμφάνισης των τύπων αυτών αντίστοιχα, που ήταν και τα βασικά ζητούμενα της άσκησης. Ειδικότερα, οι μαθητές που αρίστευσαν στην πρώτη μεταβλητή αγγίζουν μόνο το 34,7%, ενώ σημαντικός είναι ο αριθμός των μαθητών που σημείωσαν μηδενική επίδοση (21%). Πολύ χαμηλότερα είναι τα ποσοστά σε όλες τις υπόλοιπες βαθμίδες, ενώ αξιοσημείωτο είναι μόνο το ποσοστό των μαθητών (12,1%) που βρέθηκαν στη μέση της κλίμακας, βαθμολογήθηκαν δηλαδή με 5. Ομοίως, οι μαθητές που χρησιμοποίησαν τη δυνητική έγκλιση και στις πέντε προτάσεις της άσκησης ανέρχονται σε 28,2%. Αντίθετα, το 17,7% δεν εμφάνισε μάλλον καθόλου τέτοιους τύπους και γι' αυτό βαθμολογήθηκε με 0, ενώ το 18,5% βαθμολογήθηκε με 2 και επομένως φαίνεται να χρησιμοποίησε τη δυνητική έγκλιση σε μία τουλάχιστον πρόταση. Όσον αφορά τη συμφωνία επιθέτου – ουσιαστικού, αξ σημειωθεί ότι από τους 124 μαθητές που συμπλήρωσαν την άσκηση μόνο οι 76 παρήγαγαν επίθετα, και από αυτούς το 72,4% εφάρμοσε τους κανόνες σε όλες τις περιπτώσεις, επιτυγχάνοντας έτσι τη μέγιστη βαθμολογία. Αντίθετα, το 14,5% απέτυχε σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις και βαθμολογήθηκε με 0 στο συγκεκριμένο φαινόμενο. Όσον αφορά τη στίξη και τον τονισμό (μεταβλητή **4**) τα υψηλότερα ποσοστά

εμφανίζονται και πάλι στα δύο άκρα της κλίμακας, με το 41,9% των μαθητών να βρίσκεται στη μηδενική βαθμίδα και το 13,7% στη μέγιστη. Στη συγκεκριμένη άσκηση, ωστόσο, αρκετοί μαθητές έχουν βαθμολογηθεί με 8, δηλαδή με αρκετά ικανοποιητική βαθμολογία¹⁰. Τα ποσοστά των επιτυχόντων στη φωνολογία (μεταβλητή 5) είναι υψηλά, καθώς το 63,7% δεν εμφάνισε μάλλον κανένα φωνολογικό λάθος και το 8,1% τουλάχιστον ένα ή δύο λάθη, ενώ μόλις το 1,6% σημείωσε μηδενική επίδοση στην εν λόγω μεταβλητή.

¹⁰ Για τη στίξη – τονισμό βλ. και τις υπόλοιπες ασκήσεις παραγωγής (ασκήσεις 11, 14, 16, 24, 31, 32 και 33).

Άσκηση 63. Αλλάζω τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

Ο Γιάννης και ο Πέτρος έχουν πάντα την ίδια γνώμη.

Ο Γιάννης πάντα συμφωνεί _____ με τον Πέτρο _____.

1. Δεν τον νοιάζει καθόλου η γνώμη των άλλων.
Δεν ενδιαφέρεται καθόλου _____
2. Ο μπαμπάς μου μαγειρεύει πολύ συχνά.
Ο μπαμπάς μου ασχολείται πολύ _____
3. Η Ελένη σταμάτησε να μιλάει με την Κατερίνα.
Η Ελένη δεν επικοινωνεί πια _____
4. Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι Ρώσοι ήταν σύμμαχοι των Αμερικανών.
Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι Ρώσοι συμμάχησαν _____
5. Οι φίλοι του Δημήτρη είναι πολύ σημαντικοί γι' αυτόν.
Ο Δημήτρης βασίζεται _____
6. Η Αϊσέ είναι μέλος της χορωδίας του σχολείου.
Η Αϊσέ συμμετέχει _____

1. 1. για τη γνώμη / (για το) τι λένε οι άλλοι	2. η γνώμη / των άλλων / τους άλλους	3. άλλο
2. 1. με το μαγείρεμα / το φαγητό / τη μαγειρική	2. το μαγείρεμα	3. άλλο
3. 1. με την Κατερίνα	2. την Κατερίνα	3. άλλο
4. 1. με τους Αμερικανούς / την Αμερική	2. των Αμερικανών / την Αμερική	3. άλλο
5. 1. στους φίλους του	2. τους φίλους του	3. άλλο
6. 1. στη χορωδία	2. της χορωδίας / του σχολείου	3. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

1 → σωστός μετασχηματισμός: σωστή επιλογή πρόθεσης

2 → αντιγραφή της ονοματικής φράσης από την αρχική πρόταση

3 → άλλο: λάθη στο μετασχηματισμό, στην επιλογή πρόθεσης, άσχετοι τύποι

63. Προθετικές φράσεις ως συμπληρώματα ρημάτων

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	36 64,3%	65 41,1%	24 63,2%	125 49,6%
1	2 3,6%	24 15,2%		26 10,3%
2	8 14,3%	15 9,5%		23 9,1%
3	1 1,8%	16 10,1%		17 6,7%
4	5 8,9%	16 10,1%	1 2,6%	22 8,7%
5		14 8,9%		14 5,6%
6	4 7,1%	8 5,1%	13 34,2%	25 9,9%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Η συγκεκριμένη άσκηση ελέγχει τη γνώση ρημάτων που συντάσσονται υποχρεωτικά με συγκεκριμένη πρόθεση.

Σε γενικές γραμμές η άσκηση αυτή φαίνεται ότι δυσκόλεψε τους μαθητές. Συγκρίνοντας τον αριθμό των μαθητών που εμφανίζονται στη μηδενική βαθμίδα (101 μαθητές), με τον αριθμό των μαθητών (περίπου 78) που, σύμφωνα με τους πίνακες απωλειών, δε συμπλήρωσαν την άσκηση, διαπιστώνουμε ότι περίπου 23 μαθητές θα πρέπει να απέτυχαν σε όλη την άσκηση. Στη συνέχεια, παρατηρείται μια σταδιακή μείωση των ποσοστών όσο ανεβαίνουμε στις υψηλότερες βαθμίδες της κλίμακας και τη μέγιστη επίδοση. Έτσι, 26 μαθητές σημείωσαν μόνο μία επιτυχία, 23 μαθητές 2 επιτυχίες και μόνο 12 μαθητές πέτυχαν τη μέγιστη επίδοση. Όσον αφορά την επίδοση των δύο ομάδων σημειώνουμε ότι από τους 12 μαθητές που άριστευσαν μόνο οι 4 είναι τουρκόφωνοι, ενώ στην αμέσως προηγούμενη βαθμίδα (5 σωστές απαντήσεις) εμφανίζονται μόνο 14 πομακόφωνοι μαθητές και κανένας τουρκόφωνος.

Όσον αφορά την ανά παράδειγμα επίδοση σημειώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχόντων παρουσιάζεται στο **3** (με την Κατερίνα: 71,1%), όπου όμως οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να μετασχηματίσουν την πρόταση χωρίς να αλλάξουν το προθετικό σύνολο (δηλαδή: *σταμάτησε να μιλάει με την Κατερίνα* → *δεν επικοινωνεί πια με την Κατερίνα*). Πολύ μέτρια είναι τα ποσοστά στο **2** (με τη μαγειρική: 55,1%), όπου όμως το ρήμα *ασχολούμαι*, αν και δύσκολο ως προς την κλίση του, είναι εντούτοις ένα από τα βασικά ρήματα που χρησιμοποιεί κανείς όταν αναφέρεται στα χόμπι του, επομένως θα έπρεπε να είναι γνωστό στους μαθητές. Στα υπόλοιπα παραδείγματα τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι χαμηλά και έχουν ως εξής: **1**: 31,3%, **4**: 43,5%, **5**: 28,1% και **6**: 33,9%.

Άσκηση 64. Συμπληρώνω τα κενά με μια από τις παρακάτω λέξεις:
μόλις, αφού, πριν, αν, ώστε, γιατί, μήπως, παρ' όλο που, που, όταν

1. Τηλεφώνησέ μου _____ έρθεις.
2. _____ κάνει καλό καιρό, θα πάμε εκδρομή.
3. Αμέσως _____ σταμάτησε η βροχή, βγήκαμε έξω.
4. Χαίρομαι πολύ _____ σε γνώρισα.
5. Τον ρώτησα _____ δεν ήρθε.
6. _____ έπαιξε καλά, η ομάδα του έχασε.
7. Δεν έχει είναι τόσα χρήματα _____ να αγοράσει αυτό το σπίτι.
8. _____ τελείωσε τα μαθήματά του, είδε τηλεόραση.
9. Φοβάται _____ δεν περάσει στις εξετάσεις.
10. _____ μεγαλώσω, θέλω να κάνω πολλά ταξίδια.

	<i>1 = Σωστό /</i>
	<i>2 = Λάθος</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

64. Προτασικοί δείκτες

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	35 62,5%	35 22,2%	8 21,1%	78 31,0%
1		3 1,9%		3 1,2%
2		8 5,1%	1 2,6%	9 3,6%
3	6 10,7%	13 8,2%		19 7,5%
4	2 3,6%	18 11,4%		20 7,9%
5	1 1,8%	15 9,5%		16 6,3%
6	1 1,8%	13 8,2%		14 5,6%
7	4 7,1%	14 8,9%		18 7,1%
8	5 8,9%	14 8,9%		19 7,5%
9		9 5,7%		9 3,6%
10	2 3,6%	16 10,1%	29 76,3%	47 18,7%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Στόχος είναι να εξεταστεί η γνώση βασικών προτασικών δεικτών της ελληνικής, συγκεκριμένα ενδοιαστικών, χρονικών, αιτιολογικών, συμπερασματικών και αντιθετικών συνδέσμων. Σημειώνουμε ότι σε κάποιες προτάσεις είναι αποδεκτή η χρήση περισσότερων του ενός συνδέσμων.

Από τους 145 περίπου μαθητές που συμπλήρωσαν την άσκηση, ελάχιστοι θα πρέπει να σημείωσαν μηδενική επίδοση, καθώς, σύμφωνα και με τους πίνακες απωλειών, το 32,7% που στον πίνακα της συνολικής επίδοσης εμφανίζεται στη μηδενική βαθμίδα, είναι ποσοστό που αφορά κυρίως όσους δεν ασχολήθηκαν με την άσκηση. Κατά τα άλλα, με εξαίρεση τις δύο κατώτερες βαθμίδες της κλίμακας (1 και 2 σωστές επιλογές), τα ποσοστά των μαθητών μοιράζονται σχεδόν ισόποσα στις υπόλοιπες βαθμίδες αξιολόγησης. Όσον αφορά τη μέγιστη βαθμίδα, εκεί εμφανίζονται συνολικά 18 μαθητές (16 πομακόφωνοι και 2 τουρκόφωνοι), δηλαδή το 8,4%. Γενικότερα, τα ποσοστά επιτυχόντων με μητρική τα πομακικά είναι πολύ

υψηλότερα σε σύγκριση με αυτά των τουρκόφωνων, γεγονός που για άλλη μια φορά καταδεικνύει το υψηλότερο επίπεδο ελληνομάθειας των πρώτων.

Όπως φαίνεται στους πίνακες της επίδοσης ανά παράδειγμα, οι μαθητές αντιμετώπισαν μεγαλύτερο πρόβλημα στη χρήση του εναντιωματικού συνδέσμου *παρ' όλο που*, καθώς το 65,7% των μαθητών απέτυχε να συμπληρώσει το αντίστοιχο σύνδεσμο στο **6**. Αυξημένο είναι το ποσοστό των αποτυχόντων στη χρήση του *ώστε*, αφού στο **7** το 54,3% δεν επέλεξε το συγκεκριμένο σύνδεσμο, που είναι και ο μόνος σωστός με βάση τα συμφραζόμενα. Επίσης, παρόμοιο ποσοστό αποτυχόντων παρουσιάζεται στο **3** (54,2%), όπου, *ας σημειωθεί*, θεωρήθηκαν ως σωστές δύο διαφορετικές επιλογές και συγκεκριμένα των συνδέσμων *μόλις* και *όταν*. Παράδειγμα τριών δυνατών επιλογών είναι το **8**, όπου επίσης τα ποσοστά όσων δεν επέλεξαν σωστά, είναι σχετικά αυξημένα (42,9%). Οι μισοί περίπου μαθητές (49,3%) απέτυχαν να επιλέξουν τον σύνδεσμο *μήπως* για τη σύνδεση της αντίστοιχης ενδοιαστικής δευτερεύουσας πρότασης στο **9**. Ωστόσο, καλύτερη επίδοση σημείωσαν οι μαθητές στις προτάσεις **1** (97,2%), **2** (81,1%), και **10** (64,5%). Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι και στις προτάσεις αυτές θεωρήθηκε ως δυνατή η επιλογή τουλάχιστον δύο συνδέσμων, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχούς συμπλήρωσης.

Άσκηση 65. Διαλέγω την κατάλληλη φράση και συμπληρώνω τα κενά.**A. νιώθω αγάπη / στοργή - πιάνω φιλίες - τρέφω συμπάθεια - αποκτώ οικειότητα**

1. Ο Αλέξης και η Ιωάννα γνωρίστηκαν χτες στο πάρτι και δεν έχουν ακόμα 1. _____
_____ μεταξύ τους αλλά 2. _____ ο ένας για τον άλλο.
2. Οι γονείς 3. _____ για τα παιδιά τους.
3. Ο Μουσταφά είναι πολύ κοινωνικός και 4. _____ εύκολα _____ με τους άλλους.

B. ανθρωπιστικός - απάνθρωπος - φιλανθρωπικός - μισάνθρωπος

1. Η μαμά του Αλέξανδρου συμμετέχει σε ένα 1. _____ σύλλογο.
2. Η UNESCO έστειλε 2. _____ βοήθεια (φάρμακα και τρόφιμα) στα θύματα του πολέμου.
3. Ο Κίμωνας είναι 3. _____. Δεν αγαπάει κανέναν, ούτε τον εαυτό του.
4. Η δουλειά στα ορυχεία είναι 4. _____, γιατί οι εργάτες αναγκάζονται να δουλεύουν κάτω από πολύ επικίνδυνες και ανθυγιεινές συνθήκες.

A.

1.	1. αποκτήσει οικειότητα	2. αποκτώ οικειότητα	3. αποκτάει οικειότητα	4. άλλο
2.	1. τρέφουν συμπάθεια	2. τρέφω συμπάθεια	3. τρέφει συμπάθεια	4. άλλο
3.	1. νιώθουν αγάπη	2. νιώθω αγάπη	3. νιώθει αγάπη	4. άλλο
4.	1. πιάνει φιλίες	2. πιάνω φιλίες	3. πιάνουν φιλίες	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστή επιλογή φράσης, σωστός σχηματισμός
2 → σωστή επιλογή φράσης, λάθος στη συμφωνία (αντιγραφή από την εκφώνηση)
3 → λάθος στη συμφωνία
4 → άλλο: λάθος στην επιλογή φράσης, στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

B.

1.	1. φιλανθρωπικό	2. φιλανθρωπικός	3. φιλανθρωπική	4. άλλο
2.	1. ανθρωπιστική	2. ανθρωπιστικός	3. ανθρωπιστικό	4. άλλο
3.	1. μισάνθρωπος	2. μισάνθρωπο	3. μισάνθρωπου	4. άλλο
4.	1. απάνθρωπη	2. απάνθρωπος	3. απάνθρωπο	4. άλλο

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστή επιλογή επιθέτου, σωστή συμφωνία
2 → σωστή επιλογή φράσης, λάθος στη συμφωνία (αντιγραφή από την εκφώνηση)
3 → λάθος στη συμφωνία
4 → άλλο: λάθος στην επιλογή επιθέτου, στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

65. Α. Ρηματικές φράσεις (αναφερόμενες σε διαπροσωπικές σχέσεις)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	46 82,1%	122 77,2%	22 57,9%	190 75,4%
1	5 8,9%	17 10,8%		22 8,7%
2	5 8,9%	8 5,1%		13 5,2%
3		5 3,2%		5 2,0%
4		6 3,8%	16 42,1%	22 8,7%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

65. Β. Επίθετα από την ίδια οικογένεια λέξεων

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	43 76,8%	108 68,4%	23 60,5%	174 69,0%
1	8 14,3%	30 19,0%		38 15,1%
2	3 5,4%	5 3,2%		8 3,2%
3	2 3,6%	6 3,8%		8 3,2%
4		9 5,7%	15 39,5%	24 9,5%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Πρόκειται για άσκηση λεξιλογίου που εξετάζει τη γνώση των συγκεκριμένων ιδιωματικών εκφράσεων και επιθέτων που ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων. Παράλληλα ελέγχεται η ικανότητα εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ Υποκειμένου – Ρήματος και επιθέτου – ουσιαστικού.

Συγκρίνοντας τον πίνακα με τις απώλειες (μαθητές που δε συμπλήρωσαν την άσκηση) και αυτόν της συνολικής επίδοσης διαπιστώνουμε ότι στο **B** τουλάχιστον 45 με 50 μαθητές θα πρέπει να σημείωσαν μηδενική επίδοση, από τους συνολικά 151 που εμφανίζονται στην αντίστοιχη κλίμακα. Επιπλέον, στο **A** το ποσοστό των αποτυχόντων σε όλα τα παραδείγματα εμφανίζεται μάλλον αυξημένο. Συγκεκριμένα, στη μηδενική επίδοση συγκεντρώνονται 178

μαθητές, εκ των οποίων τουλάχιστον οι 70 θα πρέπει να απέτυχαν σε όλες τις προτάσεις του **A** με βάση και τον πίνακα απωλειών. Όσον αφορά τις υπόλοιπες βαθμίδες, στο **A** 22 μαθητές (17 πομακόφωνοι και 5 τουρκόφωνοι) είχαν μία σωστή απάντηση, 13 μαθητές (8 πομακόφωνοι και 5 τουρκόφωνοι) είχαν δύο σωστές απαντήσεις, ενώ 5 και 6 πομακόφωνοι εμφανίζουν 3 και 4 σωστές απαντήσεις αντίστοιχα (στις βαθμίδες αυτές δεν παρουσιάζεται τουρκόφωνος). Στο **B** 38 μαθητές (30 πομακόφωνοι και 8 τουρκόφωνοι) είχαν 1 επιτυχία, 8 μαθητές (5 πομακόφωνοι και 3 τουρκόφωνοι) είχαν 2 επιτυχίες, ενώ επίσης 8 μαθητές (6 πομακόφωνοι και 2 τουρκόφωνοι) εμφάνισαν 3 επιτυχίες. Τη μέγιστη επίδοση σημείωσαν 9 μαθητές, όλοι πομακόφωνοι. Η αποτυχία αυτή μπορεί να αποδοθεί στο βαθμό δυσκολίας της άσκησης, καθώς οι υπό εξέταση εκφράσεις δεν ανήκουν στις μονάδες του βασικού λεξιλογίου και είναι πιθανόν άγνωστες στους μαθητές.

Από τους πίνακες με την ανά παράδειγμα επίδοση διαπιστώνουμε ότι τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι ιδιαίτερος χαμηλά σε όλες τις περιπτώσεις με εξαίρεση το **3** στο **B** (*μισάνθρωπος*: 45%). Ειδικότερα τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται από 14,2% (παράδειγμα **1** στο **A**) έως 29% (πρόταση **4** στο **A**). Πάντως, στη συγκεκριμένη άσκηση δεν εντοπίζεται πρόβλημα τόσο στη συμφωνία, καθώς τα ποσοστά στις αντίστοιχες απαντήσεις (2 και 3) είναι μειωμένα. Τα υψηλότερα ποσοστά σε όλα τα παραδείγματα προκύπτουν στην *απάντηση 4* (*άλλο*). Για παράδειγμα, στο **A** οι μαθητές αρκετά συχνά συμπλήρωναν την πρόταση (και συνήθως τη λάθος πρόταση) με ένα από τα δύο στοιχεία της ρηματικής φράσης (π.χ. *αγάπη*, αντί του *νιώθει αγάπη*).

Άσκηση 66. Διαλέγω το κατάλληλο ρήμα και συμπληρώνω τα κενά.

κάνω, δίνω, βγάζω

1. 1. _____ τον έξυπνο, ενώ δεν είναι.
2. Ο πρόεδρος 2. _____ λόγο στην πλατεία του χωριού.
3. Μην 3. _____ γκριμάτσες και μη 4. _____ τη γλώσσα σου, δεν είναι ευγενικό.
4. Δε 5. _____ άκρα από αυτά που λες!
5. Ξανάγραψε την πρόταση, γιατί όπως την έχεις γράψει δε 6. _____ νόημα.
6. Οι «Φατμέ» 7. _____ συναυλία χτες στην Ξάνθη.
7. 8. _____ την πάπια, ενώ τα ξέρει όλα.
8. Σε ρώτησα αλλά δεν 9. _____ απάντηση.
9. 10. _____ τον Άμλετ στη θεατρική παράσταση.
10. Ξοδεύει περισσότερα από όσα 11. _____.

1.	1. <i>κάνει</i>	2. <i>κάνω</i>	3. <i>βγάζει / δίνει</i>	4. <i>βγάζω / δίνω</i>	5. <i>άλλο</i>
2.	1. <i>έβγαλε / βγάζει</i>	2. <i>έβγαλα / βγάζω</i>	3. <i>δίνει / κάνει</i>	4. <i>δίνω / κάνω</i>	5. <i>άλλο</i>
3.	1. <i>κάνεις</i>	2. <i>κάνω</i>	3. <i>δίνεις / βγάζεις</i>	4. <i>δίνω / βγάζω</i>	5. <i>άλλο</i>
4.	1. <i>βγάζεις</i>	2. <i>βγάζω</i>	3. <i>δίνεις / κάνεις</i>	4. <i>δίνω / κάνω</i>	5. <i>άλλο</i>
5.	1. <i>βγάζω, -ει, -ουμε, -ουν</i>	2. <i>βγάζετε</i>	3. <i>δίνω / κάνω κτλ.</i>	4. <i>δίνετε / κάνετε</i>	5. <i>άλλο</i>
6.	1. <i>βγάζει / βγαίνει / βγάζω / βγάζουμε</i>	2. <i>βγάζετε</i>	3. <i>δίνει / κάνει</i>	4. <i>δίνω / κάνω</i>	5. <i>άλλο</i>
7.	1. <i>έδωσαν / έκαναν</i>	2. <i>δίνω / κάνω</i>	3. <i>βγάζουν</i>	4. <i>βγάζω</i>	5. <i>άλλο</i>
8.	1. <i>κάνει</i>	2. <i>κάνω</i>	3. <i>δίνει / βγάζει</i>	4. <i>δίνω / βγάζω</i>	5. <i>άλλο</i>
9.	1. <i>έδωσες / δίνεις</i>	2. <i>έδωσα / δίνω</i>	3. <i>βγάζεις / κάνεις</i>	4. <i>βγάζω / κάνω</i>	5. <i>άλλο</i>
10.	1. <i>κάνει / κάνω / κάνεις / κάνετε</i>	2. <i>κάνουν</i>	3. <i>δίνει / βγάζει δίνω / βγάζω</i>	4. <i>δίνουν / βγάζουν</i>	5. <i>άλλο</i>
11.	1. <i>βγάζει</i>	2. <i>βγάζω</i>	3. <i>δίνει / κάνει</i>	4. <i>δίνω / κάνω</i>	5. <i>άλλο</i>

Επεξήγηση απαντήσεων:

- 1 → σωστή επιλογή ρήματος, σωστός σχηματισμός
- 2 → σωστή επιλογή ρήματος, λάθος στη συμφωνία
- 3 → σωστή συμφωνία, λάθος στην επιλογή ρήματος
- 4 → λάθος στη συμφωνία, λάθος στην επιλογή ρήματος
- 5 → άλλο: λάθη στο σχηματισμό, άσχετοι τύποι

66. Τα ρήματα *κάνω* ~ *δίνω* ~ *βγάζω* σε ιδιοματικές εκφράσεις

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	42 75,0%	59 37,3%	23 60,5%	124 49,2%
1		13 8,2%		13 5,2%
2	2 3,6%	15 9,5%		17 6,7%
3	1 1,8%	13 8,2%		14 5,6%
4	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
5	3 5,4%	11 7,0%		14 5,6%
6	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
7	3 5,4%	5 3,2%	1 2,6%	9 3,6%
8		8 5,1%	1 2,6%	9 3,6%
9	1 1,8%	8 5,1%		9 3,6%
10		1 ,6%	1 2,6%	2 ,8%
11		1 ,6%	12 31,6%	13 5,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Στόχος είναι να διαπιστωθεί η γνώση της ιδιοματικής χρήσης των ρημάτων *κάνω*, *δίνω*, *βγάζω*. Επιπλέον, όπως και στην προηγούμενη άσκηση, ελέγχεται η εφαρμογή των κανόνων συμφωνίας μεταξύ Υποκειμένου και Ρήματος.

Από τον πίνακα της συνολικής επίδοσης διαπιστώνεται ότι η αποτυχία στη συγκεκριμένη άσκηση είναι υψηλή, γεγονός που σε ένα βαθμό αποτελεί ένδειξη για τις ελλείψεις που εμφανίζουν οι μουσουλμάνοι μαθητές του δείγματος στο λεξιλόγιο και ειδικότερα σε ιδιοματικές εκφράσεις της ελληνικής. Συγκεκριμένα, εμφανίζεται εξαιρετικά υψηλός αριθμός απωλειών, καθώς αρκετοί μαθητές δε συμπλήρωσαν την άσκηση (περίπου 87 μαθητές). Επιπλέον, η πλειονότητα όσων τη συμπλήρωσαν, συγκεντρώνεται είτε στη μηδενική είτε στις κατώτερες βαθμίδες της συνολικής επίδοσης, ενώ παρουσιάζεται σταδιακή

μείωση των ποσοστών όσο ανεβαίνουμε στις υψηλότερες βαθμίδες, με ένα μόνο πομακόφωνο μαθητή να επιτυγχάνει τελικά τη μέγιστη επίδοση.

Παρόμοια εικόνα εμφανίζουν και τα ποσοστά των επιτυχόντων ανά παράδειγμα, τα οποία έχουν ως εξής: **1** → *κάνει*: 34,1%, **2** → *βγάζει*: 14,2%, **3** → *κάνεις*: 43,3%, **4** → *βγάζεις*: 57,9%, **5** → *βγάζω*: 48,4%, **6** → *βγάζει*: 63,8%, **7** → *έδωσαν*: 2,4%, **8** → *κάνει*: 31%, **9** → *έδωσες*: 50,4%, **10** → *κάνει*: 34,1% και **11** → *βγάζει*: 36,1%. Όπως αναφέραμε η συγκεκριμένη άσκηση ελέγχει και τη συμφωνία Υποκειμένου – Ρήματος μέσω της *απάντησης 3*. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι μαθητές εφαρμόζαν τη συμφωνία επέλεξαν, ωστόσο, λάθος ρήμα. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα από τα ποσοστά που εμφανίζονται στην *απάντηση 3* (*σωστή συμφωνία / λάθος ρήμα*): **2** → *σωστή συμφωνία / λάθος ρήμα*: 63%, **5** → *σωστή συμφωνία / λάθος ρήμα*: 41,3%, **8** → *σωστή συμφωνία / λάθος ρήμα*: 23,8% και **10** → *σωστή συμφωνία / λάθος ρήμα*: 52%. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι λάθος ως προς την εφαρμογή της συμφωνίας Υποκειμένου – Ρήματος (*απάντηση 2*: *σωστό ρήμα / λάθος συμφωνία*) εμφάνισαν αρκετοί μαθητές στις προτάσεις **1** (2: 38,9%), **7** (2: 81,5%) και **9** (2: 24%).

Άσκηση 67. Αντικαθιστώ τις φράσεις με έντονα γράμματα με αυτές που ταιριάζουν από την παρένθεση:

(γράμματα, σημασία, μπερδεύεται, βάλτε άλλες στη θέση τους, είναι, δείχνει, δείχνει, το θέμα, λέει, ενώνονται, αναγκαίο, είναι, αλλάζει)

1. Δεν πρέπει να **συγγέεται** / _____ το άρθρο «τον» με την αντωνυμία «τον».
2. Άλλαξε τις λέξεις που είναι γραμμένες με έντονα **στοιχεία** / _____.
3. Τι **δηλώνει** / _____ η αντωνυμία «μου» στη φράση «μου είπε»;
4. **Αντικατάστησε** / _____ τις λέξεις με άλλες που έχουν την ίδια σημασία.
5. Ποια είναι η **ρίζα** / _____ του ρήματος «μετρώ»;
6. Οι λέξεις: «Ο Κώστας» και «μαθητής» **συνδέονται** / _____ με το ρήμα «είναι».
7. Το επίρρημα «πάνω» **φανερώνει** / _____ τόπο.
8. Ο Γιάννης **εκφράζει** / _____ τη γνώμη του στους φίλους του.
9. Ποιο είναι το **απαραίτητο** / _____ συμπλήρωμα του ρήματος «τηλεφωνώ»;
10. Στην πρόταση «Βλέπω το Γιάννη και τη Μαρία», οι λέξεις «το Γιάννη και τη Μαρία» **θεωρούνται** / _____ συμπλήρωμα του ρήματος «βλέπω».
11. Η κατάληξη των ουδέτερων ουσιαστικών δε **μεταβάλλεται** / _____ στην ονομαστική και στην αιτιατική.
12. Στη σύνθετη λέξη «ανεβοκατεβαίνω» η λέξη «κατεβαίνω» **αποτελεί** / _____ το β' συνθετικό.

1 = Σωστό /

2 = Λάθος

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

67. Επιλογή εναλλακτικών ρηματικών και ονοματικών φράσεων

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	42 75,0%	61 38,6%	14 36,8%	117 46,4%
1	1 1,8%	8 5,1%	1 2,6%	10 4,0%
2		13 8,2%		13 5,2%
3		7 4,4%		7 2,8%
4	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
5		8 5,1%		8 3,2%
6	1 1,8%	7 4,4%		8 3,2%
7	1 1,8%	9 5,7%		10 4,0%
8		5 3,2%		5 2,0%
9	2 3,6%	3 1,9%		5 2,0%
10	2 3,6%	9 5,7%	1 2,6%	12 4,8%
12	5 8,9%	16 10,1%	22 57,9%	43 17,1%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Οι μαθητές καλούνταν να αντικαταστήσουν λέξεις ή φράσεις επιλέγοντας την αντίστοιχη συνώνυμη λέξη ή φράση από τον παρεχόμενο κατάλογο. Η άσκηση διερευνά ενδεικτικά το βαθμό εξοικείωσης των μαθητών με το λεξιλόγιο των σχολικών εγχειριδίων της Γλώσσας και κυρίως των γλωσσικών ασκήσεων.

Στον πίνακα, όπου απεικονίζεται η συνολική επίδοση των μαθητών στην άσκηση, το 48,1% (75% τουρκόφωνοι και 38,6% πομακόφωνοι) των μαθητών συγκεντρώνεται στη μηδενική βαθμίδα. Με βάση όμως τον πίνακα καταγραφής των απωλειών, το ποσοστό αυτό αναλογεί κυρίως σε όσους δεν ασχολήθηκαν καθόλου με την άσκηση και πολύ λιγότερο σε αυτούς που σημείωσαν μηδενική επίδοση αποτυγχάνοντας σε όλα τα συνώνυμα. Το υπόλοιπο 51,9% κατανέμεται με αρκετή διασπορά στις υπόλοιπες βαθμίδες, με το υψηλότερο ποσοστό να εμφανίζεται στη μέγιστη επίδοση (21 μαθητές, δηλαδή 9,8%).

Από τους πίνακες όπου καταγράφεται η επίδοση των συμμετασχόντων ανά παράδειγμα, προκύπτει ότι οι μαθητές αντιμετώπισαν μεγαλύτερη δυσκολία στα **11** (αλλάζει: 31,8%) και **4** (βάλει άλλες στις θέσεις τους: 39,1%). Στην πρώτη περίπτωση, η χαμηλή επίδοση οφείλεται μάλλον σε άγνοια του ρήματος *μεταβάλλεται* του παραδείγματος, ενώ στη δεύτερη οι μαθητές ίσως δυσκολεύτηκαν εξαιτίας της διατύπωσης του παραδείγματος και κυρίως του μετασχηματισμού που επιβάλλει η αντικατάσταση του ρήματος (*αντικατάστησε*) με την συνώνυμη έκφραση (*βάλει άλλες στη θέση τους*). Άλλωστε, το **4** είναι και το μόνο παράδειγμα, όπου ζητούνταν από τους μαθητές να αντικαταστήσουν μια λέξη όχι με μία άλλη αλλά με ολόκληρη έκφραση. Πάντως, η εικόνα που προκύπτει και από τα υπόλοιπα παραδείγματα δείχνει ότι οι μαθητές στην πλειονότητά τους δεν γνωρίζουν επαρκώς το λεξιλόγιο που σχετίζεται με τα εγχειρίδια της Γλώσσας. Συγκεκριμένα, σχετικά υψηλός αριθμός επιτυχόντων εμφανίζεται μόνο στο **1** (*μπερδεύεται*: 66,7%), στο **6** (*ενώνονται*: 61,4%) και στο **2** (*γράμματα*: 60,7%). Στα υπόλοιπα παραδείγματα, τα ποσοστά των επιτυχόντων κυμαίνονται από 47,7% (**10**) έως 57,9% (**7**).

Άσκηση 68. Χωρίζω τις λέξεις σε συλλαβές. Μετά γράφω τον ενικό αριθμό των λέξεων όπως στο παράδειγμα.

ΤΑ		ΤΟ	
μυ στή ρι α	πο τι στή ρια	___μυστήριο___	___ποτιστήρι___
1. μεσημέρια	2. μαρτύρια	1. _____	2. _____
3. καθαριστήρια	4. σουρωτήρια	3. _____	4. _____
5. ψάρια	6. βιβλιάρια	5. _____	6. _____
7. σωσίβια	8. καράβια	7. _____	8. _____
9. αμφίβια	10. μολύβια	9. _____	10. _____
11. στολίδια	12. καλώδια	11. _____	12. _____
13. επεισόδια	14. ρόδια	13. _____	14. _____
15. δενδρύλλια	16. κουτάλια	15. _____	16. _____
17. σπίτια	18. κιβώτια	17. _____	18. _____

A: συλλαβισμός – **B:** σχηματισμός

	1 = Σωστό / 2 = Λάθος
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	

68. Α. Το φαινόμενο της συνίξης: συλλαβισμός

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	46 82,1%	71 44,9%	30 78,9%	147 58,3%
1		2 1,3%		2 ,8%
2		1 ,6%		1 ,4%
3	1 1,8%			1 ,4%
5	1 1,8%	1 ,6%		2 ,8%
6		1 ,6%		1 ,4%
7		3 1,9%		3 1,2%
8		17 10,8%		17 6,7%
9	7 12,5%	40 25,3%		47 18,7%
10	1 1,8%	11 7,0%		12 4,8%
11		4 2,5%		4 1,6%
12		3 1,9%		3 1,2%
13		3 1,9%		3 1,2%
14		1 ,6%		1 ,4%
18			8 21,1%	8 3,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

68. Β. Το φαινόμενο της συνίζησης: ονομαστική ενικού ουδέτερων ουσιαστικών

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	44 78,6%	55 34,8%	27 71,1%	126 50,0%
1		2 1,3%		2 ,8%
2	1 1,8%	4 2,5%		5 2,0%
3		2 1,3%		2 ,8%
4		2 1,3%		2 ,8%
5		2 1,3%		2 ,8%
6		2 1,3%		2 ,8%
8		6 3,8%		6 2,4%
9	4 7,1%	13 8,2%		17 6,7%
10		11 7,0%		11 4,4%
11		5 3,2%		5 2,0%
12		5 3,2%		5 2,0%
13	2 3,6%	6 3,8%		8 3,2%
14	1 1,8%	12 7,6%		13 5,2%
15	2 3,6%	10 6,3%		12 4,8%
16		6 3,8%		6 2,4%
17	2 3,6%	7 4,4%		9 3,6%
18		8 5,1%	11 28,9%	19 7,5%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Ζητήθηκε από τους μαθητές να συλλαβίσουν ουδέτερα ουσιαστικά πληθυντικού αριθμού και να καταγράψουν την ονομαστική ενικού των εν λόγω ουσιαστικών. Στόχος είναι να εξεταστούν οι περιπτώσεις όπου το καταληκτικό στοιχείο της ονομαστικής ενικού καθορίζει τη φωνητική πραγμάτωση του φωνηεντικού συμπλέγματος *-ια*, επιβάλλοντας ή όχι τη

συμπροφορά/συνίζηση των δύο φθόγγων στον πληθυντικό αριθμό. Οι συμπεριλαμβανόμενοι τύποι είναι συνολικά 18, στους μισούς από τους οποίους παρατηρείται το φαινόμενο της συνίζησης στον πληθυντικό.

Οι μαθητές που δε ασχολήθηκαν καθόλου με το πρώτο ζητούμενο της άσκησης (**A**: συλλαβισμός) ανέρχονται περίπου στους 117 και συνιστούν ουσιαστικά το ποσοστό που εμφανίζεται στην μηδενική κλίμακα. Η επίδοση των υπόλοιπων μαθητών είναι πολύ χαμηλή. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι δεν εμφανίζονται καθόλου ποσοστά στις ανώτερες βαθμίδες της κλίμακας αξιολόγησης (από 15 έως 18 σωστές απαντήσεις). Επίσης, αξ σημειωθεί ότι στις υπόλοιπες βαθμίδες (1-14 σωστές απαντήσεις) τα ποσοστά είναι σχεδόν αμελητέα, εκτός από την βαθμίδα της μέσης επίδοσης (9 σωστές απαντήσεις), όπου συγκεντρώνονται 47 μαθητές (22%). Το υψηλό ποσοστό που εμφανίζεται στη συγκεκριμένη βαθμίδα οφείλεται κυρίως στην αντιγραφή των δύο παρεχόμενων παραδειγμάτων, με αποτέλεσμα οι μαθητές να οδηγηθούν στο σωστό συλλαβισμό στα μισά από τα υπό εξέταση παραδείγματα, γεγονός που άλλωστε διαπιστώθηκε και κατά την καταχώριση των δεδομένων. Όσον αφορά το δεύτερο ζητούμενο της άσκησης (**B**: σχηματισμός ονομαστικής ενικού), παρατηρούνται λιγότερες απώλειες, καθώς περίπου το 45,5% (95 μαθητές) δε σχημάτισαν τους ζητούμενους τύπους, ποσοστό που πιθανόν αντιστοιχεί σε όσους δεν ασχολήθηκαν γενικότερα με την άσκηση (**A** και **B**). Τα ποσοστά των υπολοίπων κατανέμονται με μεγάλη διασπορά στις διάφορες βαθμίδες της κλίμακας. Ωστόσο, παρατηρούμε σε αντίθεση με το προηγούμενο ζητούμενο ότι εμφανίζονται ποσοστά στις υψηλότερες βαθμίδες επίδοσης, τα οποία είναι μεν χαμηλά, αλλά ελαφρώς αυξημένα σε σύγκριση με τα ποσοστά των χαμηλότερων βαθμίδων της κλίμακας. Ενδεικτικά παραθέτουμε τα εξής: 14 σωστοί σχηματισμοί: 6,1%, 15 σωστοί σχηματισμοί: 5,6%, 16 σωστοί σχηματισμοί: 2,8%, 17 σωστοί σχηματισμοί: 3,2% και 18 σωστοί σχηματισμοί: 3,7% (8 πομακόφωνοι μαθητές). Στους πίνακες παρατίθενται τα ποσοστά ανά ομάδα (τουρκόφωνοι ~ πομακόφωνοι), όπου και διαπιστώνουμε ότι οι μεγαλύτερες απώλειες καθώς και η χαμηλότερη επίδοση σημειώνεται από την ομάδα των τουρκόφωνων. Ωστόσο, από τη γενικότερη εικόνα που διαμορφώνεται μέσω της στατιστικής ανάλυσης, συμπεραίνουμε ότι και οι δύο ομάδες αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία στο συλλαβισμό των εν λόγω λέξεων και είναι πολύ πιθανόν να αγνοούν το φαινόμενο της συνίζησης στα ελληνικά.

Όσον αφορά το συλλαβισμό των λέξεων (**A**) η χαμηλή επίδοση των μαθητών διαπιστώνεται και από την ανά παράδειγμα ανάλυση των δεδομένων. Συγκεκριμένα, το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχίας διαπιστώνεται στο παράδειγμα **18** (κι | βώ | τι | α: 31,9%), το οποίο, σημειωτέον, βρίσκεται στη δεύτερη στήλη λέξεων, όπου στο παρεχόμενο παράδειγμα εφαρμόζεται ο κανόνας της συνίζησης (πο | τι | στή | ρια). Επομένως, είναι πιθανόν αρκετοί μαθητές να καθοδηγήθηκαν από το συλλαβισμό του παρεχόμενου παραδείγματος. Η τάση

αυτή νομίζουμε επιβεβαιώνεται σε ένα βαθμό και από τα αποτελέσματα που εμφανίζονται στους υπόλοιπους τύπους της δεύτερης στήλης. Έτσι, τα ποσοστά των επιτυχόντων είναι αρκετά υψηλότερα στους συνιζόμενους τύπους σε σύγκριση με τους τύπους στους οποίους δεν εφαρμόζεται ο κανόνας. Συγκεκριμένα: **4** → *σουρωτή|ρια*: 68,8%, **8** → *καρά|βια*: 70,7%, **10** → *μολύ|βια*: 66,3%, **14** → *ρό|δια*: 65,9%, **16** → *κουτά|λια*: 65,2%, αλλά **2** → *μαρτύ|ρι|α*: 39,8%, **6** → *βιβλιά|ρι|α*: 34,8%, **12** → *καλώ|δι|α*: 39,1%. Αντίθετα, δεν παρατηρείται αντίστοιχη τάση αντιγραφής στους τύπους της πρώτης στήλης, όπου στο παρεχόμενο παράδειγμα δεν εφαρμόζεται ο κανόνας της συνίξεσης (*μυ|στή|ρι|α*). Έτσι, δεν εμφανίζονται υψηλότερα ποσοστά στους αντίστοιχους τύπους, αν και αυτό θα ήταν το αναμενόμενο με βάση την προηγούμενη ερμηνεία (δηλαδή το ό,τι οι μαθητές στην πλειοψηφία τους αντέγραψαν). Για παράδειγμα: **3** → *καθαριστή|ρι|α*: 41,7%, **7** → *σωσί|βι|α*: 39,4%, **9** → *αμφί|βι|α*: 43%, **13** → *επεισό|δι|α*: 35,9%, **15** → *δενδρύλ|λι|α*: 38%, αλλά **1** → *μεσημέ|ρια*: 54,1%, **5** → *ψά|ρια*: 62,1%, **11** → *στολί|δια*: 57% και **17** → *σπί|τια*: 63%. Αυτό μπορεί εν μέρει να οφείλεται στο γεγονός ότι οι συνιζόμενοι τύποι της στήλης αυτής είναι περισσότερο οικείοι στους μαθητές, καθώς αποτελούν μονάδες του βασικού λεξιλογίου. Επιπλέον, οι μαθητές δυσκολεύονται περισσότερο στο συλλαβισμό των μη συνιζόμενων τύπων, ίσως γιατί αντιμετωπίζουν σε όλες τις περιπτώσεις το φωνηεντικό συνδυασμό *-ια* ως μια συλλαβή.

Άσκηση 69. Διαβάζω και επιλέγω την κατάλληλη λέξη και συμπληρώνω τα κενά.*ά-δει-α ~ ά-δεια**έν-νοι-α ~ έν-νοια**τρα-πέ-ζι-α ~ τρα-πέ-ζια*

Οι γονείς μου παίρνουν *ά-δει-α* 15 μέρες κάθε καλοκαίρι.

1. Παιδιά, βάλτε τα _____ κιβώτια στην αποθήκη.
2. Δεν έχει καμιά _____ στο κεφάλι του, γι' αυτό είναι τόσο χαρούμενος!
3. Ξέρεις ποια είναι η _____ της λέξης “παιδεία”;
4. Ο Χασάν έβαλε τις καρέκλες γύρω από τα άδεια _____.
5. Αύριο στη γεωμετρία έχουμε μάθημα για τα _____.

	$I = \text{Σωστό} / 2 = \text{Λάθος}$
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

69. Ομόγραφες λέξεις με διαφορετική προφορά και σημασία

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	44 78,6%	75 47,5%	27 71,1%	146 57,9%
1	3 5,4%	34 21,5%		37 14,7%
2	3 5,4%	19 12,0%		22 8,7%
3	4 7,1%	21 13,3%	2 5,3%	27 10,7%
4		1 ,6%	1 2,6%	2 ,8%
5	2 3,6%	8 5,1%	8 21,1%	18 7,1%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Στόχος είναι να εξεταστούν περιπτώσεις τύπων, οι οποίοι ταυτίζονται ως προς την γραφηματική αναπαράστασή τους, διαφοροποιούνται όμως ως προς την προφορική πραγμάτωση και κατ' επέκταση ως προς τη σημασία τους. Η διαφορά τους ως προς την προφορά και τη σημασία οφείλεται στο φαινόμενο της συνίζησης, το οποίο παρατηρείται σε έναν από τους δύο τύπους.

Η αποτυχία στη συγκεκριμένη άσκηση είναι μάλλον καθολική, αφού μόνο 10 (8 πομακόφωνοι και 2 τουρκόφωνοι) από τους τελικούς συμμετάσχοντες (περίπου 121) κατάφεραν να επιλέξουν το σωστό τύπο σε όλες τις προτάσεις. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι λάθη δεν εντοπίστηκαν μόνο όσον αφορά τη διαφοροποίηση των ομόγραφων μεν αλλά όχι ομόηχων τύπων (π.χ. *έν-νοια* – *έν-νοι-α*). Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι κάποιοι μαθητές συμπλήρωναν τυχαία τις παρεχόμενες λέξεις, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα συμφραζόμενα¹¹. Επιπλέον, από τους 119 (55,6%) που εμφανίζονται με μηδενική επίδοση, περίπου 93 είναι όσοι δεν έλυσαν την άσκηση, ενώ οι υπόλοιποι σημείωσαν αυτή την επίδοση.

Η επίδοση ανά παράδειγμα είναι επίσης σχετικά χαμηλή. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την καταγραφή των απαντήσεων των 121 περίπου μαθητών που έλυσαν την άσκηση, έχουν ως εξής: **1** → *ά-δεια*: 43,8%, **2** → *έν-νοια*: 21,5%, **3** → *έν-νοι-α*: 28,6%, **4** → *τρα-πέ-ζια*: 50% και **5** → *τρα-πέ-ζι-α*: 31,4%.

¹¹ Για παράδειγμα: **3**: *Ξέρεις ποια είναι η *ά-δει-α* της λέξης *παιδεία*;

Άσκηση 70. Επιλέγω τη λέξη που ταιριάζει και συμπληρώνω τα κενά.

1. κρίσιμη ~ χρήσιμη

Η κατάσταση ήταν τόσο 1. _____ που η βοήθεια όλων των πολιτών ήταν 2. _____.

2. αρκεί ~ αρχή

Η 3. _____ ενός αγώνα είναι πάντα δύσκολη, αλλά μπορείς να πετύχεις τελικά, 4. _____ να θέλεις να προσπαθήσεις με όλες τις δυνάμεις σου.

3. έκλεισαν ~ έκρυσαν

Ο Γιάννης και ο Λουκάς 5. _____ την πόρτα του δωματίου τους και 6. _____ τις μπάλες τους κάτω από το κρεβάτι.

4. έσκασαν ~ έσκισαν

Τα παιδιά 7. _____ τις μπλούζες τους καθώς έπαιζαν μπάλα γιατί 8. _____ από τη ζέστη.

5. κλαδιά ~ αχλαδιά

Η Μαρία κούνησε τα 9. _____ για να πέσουν τα αχλάδια από την 10. _____.

6. σχοινί ~ σκηνή

Δέσε γερά το 11. _____ για να μην πέσει η 12. _____!

7. Θράκη ~ δράκοι

Οι 13. _____ κατοικούν στη 14. _____;

8. γράφω ~ κρατώ

15. _____ μυστικό ό,τι 16. _____ σ' αυτό το τετράδιο.

9. γράμμα ~ κράμα

Σύμφωνα με το 17. _____ της γιαγιάς το δαχτυλίδι της είναι 18. _____ από χρυσάφι και ασήμι.

10. χρήμα ~ κρίμα

Είναι 19. _____ να χαλάς τόσο 20. _____ για να παίζεις ηλεκτρονικά παιχνίδια!

1 = Σωστό /
2 = Λάθος

1.	
1.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	

14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.

70. Διαφορετικές σημασιολογικά λέξεις με παρόμοια συμφωνικά συμπλέγματα

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	45 80,4%	46 29,1%	26 68,4%	117 46,4%
3		1 ,6%		1 ,4%
4		2 1,3%		2 ,8%
6		4 2,5%		4 1,6%
8	1 1,8%	6 3,8%		7 2,8%
9		1 ,6%		1 ,4%
10		11 7,0%	1 2,6%	12 4,8%
11		1 ,6%		1 ,4%
12		11 7,0%		11 4,4%
13		4 2,5%		4 1,6%
14	3 5,4%	15 9,5%		18 7,1%
15		3 1,9%		3 1,2%
16	3 5,4%	25 15,8%		28 11,1%
17		2 1,3%		2 ,8%
18	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
20	2 3,6%	14 8,9%	11 28,9%	27 10,7%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Εξετάζονται λέξεις με συναφή συμφωνικά συμπλέγματα, τα οποία, κυρίως οι τουρκόφωνοι μαθητές, συνηθίζουν να συγχέουν μεταξύ τους. Ωστόσο, στην εν λόγω άσκηση η ορθή επιλογή καθορίζεται ουσιαστικά από τη διαφορετική σημασία των λέξεων και τη σύνταξη των προτάσεων.

Από τους 214 αλλόγλωσσους μαθητές του δείγματος περίπου οι 123 ασχολήθηκαν με την άσκηση, από τους οποίους οι 16 (14 πομακόφωνοι και 2 τουρκόφωνοι) σημείωσαν τη μέγιστη επιτυχία, δηλαδή συμπλήρωσαν σωστά και τους 20 τύπους της άσκησης. Το υψηλότερο ποσοστό (28 μαθητές) εμφανίζεται στις 16 σωστές απαντήσεις, δηλαδή σε μια από τις υψηλές βαθμίδες της κλίμακας. Τα υπόλοιπα ποσοστά διασπείρονται στις υπόλοιπες βαθμίδες με τα υψηλότερα να εμφανίζονται στις μεσαίες και πάνω από τη βάση κλίμακες (από 10 και πάνω σωστές απαντήσεις). Ας σημειωθεί ότι κανένας πιθανόν μαθητής δε σημείωσε μηδενική επίδοση, καθώς το υψηλό ποσοστό (42,5% = 91 μαθητές) που εμφανίζεται στην μηδενική βαθμίδα αφορά κυρίως του μαθητές που για διάφορους λόγους¹² δε συμπλήρωσαν καθόλου την άσκηση.

Η χαμηλότερη επίδοση σημειώθηκε στο ζεύγος *σχοινί / σκηνή*, δηλαδή στα παραδείγματα **11** και **12** με ποσοστό επιτυχόντων 39% και 39% αντίστοιχα. Η αποτυχία αυτή μπορεί να οφείλεται στη σύγχυση των δύο συμφωνικών συμπλεγμάτων (/sk/ και /sh/) είτε και σε άγνοια της σημασίας των δύο λέξεων. Επιπλέον, οι περισσότεροι μαθητές απέτυχαν, καθώς φαίνεται, να στηριχτούν στο άρθρο και στους αντίστοιχους κανόνες συμφωνίας με το ουσιαστικό (**το** *σχοινί* / **η** *σκηνή*), ώστε να προχωρήσουν στη σωστή επιλογή. Επίσης, λίγο περισσότεροι ήταν οι επιτυχόντες στα **1** (*κρίσιμη*: 40%) και **2** (*χρήσιμη*: 43,7%), ενώ πιο αυξημένα ποσοστά εμφανίζονται στα **9** (*κλαδιά*: 70,7%) και **10** (*αχλαδιά*: 69,9%). Τα ποσοστά επιτυχόντων στα υπόλοιπα παραδείγματα είναι αρκετά υψηλά και κυμαίνονται από 76% (**15** και **16**) έως 90,2% (**3**).

¹² Έλλειψη χρόνου ή επιλογή συγκεκριμένων ασκήσεων του διαγνωστικού τεστ από τους καθηγητές.

Άσκηση 71. Διαβάζω και κυκλώνω όπου ακούω /z/.

1. - Νίκο, μάζεψες τους δίσκους σου;
- Ναι, τους μάζεψα.
2. - Κορίτσια, φάγατε όλες τις μαρίδες;
- Ναι, τις φάγαμε.
3. - Παιδιά, πού βάλατε τις ντομάτες;
- Τις βάλαμε μέσα στο ψυγείο σήμερα το πρωί.
4. -Κατερίνα, μήπως πήρες τις μπάλες από την ντουλάπα;
- Όχι, δεν τις πήρα.

1.	1. κορίτσια	2. κορίτζια
2.	1. όλες τις	2. όλεζ τις
3.	1. τιζ μαρίδες	2. τις μαρίδες
4.	1. μαρίδες	2. μαρίδεζ
5.	1. τις φάγαμε	2. τιζ φάγαμε
6.	1. τιζ ντομάτες	2. τις ντομάτες
7.	1. ντομάτες	2. ντομάτεζ
8.	1. τιζ βάλαμε	2. τις βάλαμε
9.	1. μήπως πήρες	2. μήπωζ πήρες
10.	1. πήρες τις	2. πήρεζ τις
11.	1. τιζ μπάλες	2. τις μπάλες
12.	1. μπάλες	2. μπάλεζ
13.	1. τις πήρα	2. τιζ πήρα

71. Διάκριση των φωνημάτων /s/ ~ /z/ (ηχηροποίηση του /s/)

	Μητρική γλώσσα			Σύνολο
	Τουρκόφωνοι	Πομακόφωνοι	Ελληνόφωνοι	
0	43 76,8%	61 38,6%	32 84,2%	136 54,0%
2	1 1,8%			1 ,4%
3		2 1,3%		2 ,8%
4	2 3,6%	6 3,8%		8 3,2%
5	2 3,6%	12 7,6%		14 5,6%
6	1 1,8%	13 8,2%		14 5,6%
7		20 12,7%		20 7,9%
8	1 1,8%	5 3,2%	1 2,6%	7 2,8%
9		12 7,6%		12 4,8%
10	2 3,6%	11 7,0%	2 5,3%	15 6,0%
11	3 5,4%	7 4,4%		10 4,0%
12	1 1,8%	9 5,7%	3 7,9%	13 5,2%
Σύνολο	56 100,0%	158 100,0%	38 100,0%	252 100,0%

Εξετάζονται περιπτώσεις ηχηροποίησης του άηχου συριστικού /s/. Οι μαθητές καλούνταν κατά την ανάγνωση των προτάσεων της άσκησης να κυκλώσουν τις περιπτώσεις αυτές.

Πρέπει καταρχάς να τονίσουμε ότι τα αποτελέσματα όσον αφορά τη συνολική επίδοση των μαθητών προέρχονται από τους μισούς περίπου συμμετάσχοντες στην έρευνα, καθώς κατά την στατιστική ανάλυση καταγράφηκαν 105 περίπου γραπτά στα οποία η άσκηση εμφανίζεται κενή. Έτσι, το ποσοστό (48,6%) που εμφανίζεται στη βαθμίδα της μηδενικής επίδοσης ανήκει αποκλειστικά στους μαθητές που δεν ασχολήθηκαν ή δεν έφτασαν ως και την τελευταία αυτή άσκηση των διαγνωστικών. Επιπλέον, τα ποσοστά που αναλογούν στους τουρκόφωνους είναι μεγαλύτερα (76,8%) από ό,τι στους πομακόφωνους (38,6%). Η επίδοση όσων έλυσαν την άσκηση χαρακτηρίζεται μέτρια, καθώς η πλειοψηφία τους συγκεντρώνεται στις μεσαίες βαθμίδες της αξιολογικής κλίμακας (0-12 σωστές επιλογές). Αναλυτικότερα, 6 και 7 επιτυχίες σημείωσε το 6,5% και το 9,3% των συμμετασχόντων αντίστοιχα. Τη μέγιστη

επίδοση πέτυχε το 4,7% (συνολικά 10 μαθητές), ενώ το ίδιο ποσοστό μαθητών (4,7%) σημείωσε επιτυχία σε 11 περιπτώσεις. Τα δύο τελευταία ποσοστά είναι ίσως πιο έγκυρα όσον αφορά τον έλεγχο της σχετικής με το φαινόμενο γνώσης. Δεδομένου ότι συχνά διαπιστώθηκε η τάση των μαθητών να κυκλώνουν όλα τα /s/ των συμπεριλαμβανόμενων λέξεων, είναι πιθανόν τα ποσοστά που εμφανίζονται στις μεσαίες βαθμίδες να οφείλονται σε τυχαίες επιλογές και όχι τόσο στη γνώση (έστω και διαισθητική) των περιβαλλόντων ηχηροποίησης του /s/. Συνεπώς, καταλήγουμε στη διαπίστωση ότι πολλοί λίγοι από τους συμμετάσχοντες ουσιαστικά έχουν κατακτήσει το φαινόμενο.

Στη μοναδική λέξη όπου το /s/ εμφανίζεται στο εσωτερικό της λέξης, οι περισσότεροι μαθητές σημείωσαν επιτυχία: **1** → *κορίτσια*: 77,7% και **κορίτσια*: 22,3%. Στις τέσσερις περιπτώσεις κύκλωσης του /s/ τα ποσοστά διαμορφώνονται ως εξής: **3** → *τις μαρίδες*: 58,2% και *τις μαρίδες*: 41,8%, **6** → *τις ντομάτες*: 78% και *τις ντομάτες*: 22%, **8** → *τις βάλιαμ*: 55,6% και *τις βάλιαμ*: 44,4% και τέλος **11** → *τις μπάλες*: 69,4% και *τις μπάλες*: 30,6%. Τα ποσοστά είναι ίσως ενδεικτικά μιας τάσης για ηχηροποίηση του /s/ κυρίως πριν από περιβάλλοντα με ηχηρά σύμφωνα. Παρόμοια είναι περίπου τα ποσοστά στις περιπτώσεις όπου το /s/ δεν ηχηροποιείται, οπότε δε διαμορφώνεται κάποια τάση αποκαλυπτική των γνώσεων των μαθητών και τελικά η επιλογή τους μάλλον ήταν περισσότερο τυχαία παρά συνειδητή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Το τεύχος αυτό περιέχει γλωσσικό υλικό, με τη μορφή ασκήσεων, που στόχο έχει τη διακρίβωση του επιπέδου ελληνομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών της Μέσης Εκπαίδευσης στα σχολεία της Θράκης. Οι πληροφορίες που θα εξαχθούν από το υλικό αυτό θα αποτελέσουν τη βάση για την παραγωγή ενός ευρύτερου υλικού με σκοπό την ενισχυτική διδασκαλία της ελληνικής στη Μέση Εκπαίδευση. Σχετικά με τις ασκήσεις που περιέχονται στο τεύχος αυτό, θα πρέπει να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

α) Από την άποψη της θεματικής τους, οι ασκήσεις αυτές ελέγχουν όλα τα επίπεδα ανάλυσης της γλώσσας: Φωνητική - Φωνολογία, Μορφολογία - Σύνταξη, Λεξιλόγιο - Σημασία.

β) Οι ασκήσεις που παρουσιάζουμε προφανώς δεν εξαντλούν το σύνολο των φαινομένων που θα έπρεπε να περιλαμβάνονται σε ένα ενισχυτικό γλωσσικό υλικό για τα νέα ελληνικά. Στόχος μας σε αυτή τη φάση της παραγωγής ήταν η συγκέντρωση παρατηρήσεων σχετικά με το επίπεδο ελληνομάθειας των μειονοτικών μαθητών με όσο το δυνατό πιο οικονομικό τρόπο. Για το λόγο αυτό επιλέξαμε να παρουσιάσουμε ορισμένα φαινόμενα που θεωρούμε «κρίσιμα» για το επίπεδο ελληνομάθειας και όχι άλλα. Η επιλογή αυτή έγινε με τα εξής κριτήρια:

-πόσο «βασικό» θεωρείται ένα φαινόμενο για τα νέα ελληνικά προκειμένου να εκφραστεί ένας μαθητής που έχει αποφοιτήσει από το Δημοτικό σχολείο προφορικά και γραπτά.

-εάν ένα φαινόμενο παρουσιάζει δυσκολίες για το σύνολο των τουρκόφωνων και πομακόφωνων που μαθαίνουν νέα ελληνικά.

-εάν ένα φαινόμενο παρουσιάζει δυσκολίες για το συγκεκριμένο κοινό των μειονοτικών μαθητών.

γ) Οι ασκήσεις που περιέχονται διακρίνονται ως προς τον τύπο τους σε πέντε βασικές κατηγορίες:

- ασκήσεις απλής συμπλήρωσης
- ασκήσεις διττής ή πολλαπλής επιλογής
- ασκήσεις αντιστοίχισης
- ασκήσεις κατευθυνόμενης παραγωγής λόγου
- ασκήσεις ελεύθερης παραγωγής λόγου

δ) Το υλικό αρθρώνεται σε δύο βασικά επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο περιλαμβάνει ό,τι θεωρούμε ότι ανήκει στη βασική γνώση της ελληνικής, ενώ το δεύτερο περιλαμβάνει είτε πιο σύνθετες πλευρές των φαινομένων, που εμπεριέχονται στο πρώτο επίπεδο, είτε φαινόμενα που χαρακτηρίζονται καθ' εαυτά από υψηλό βαθμό δυσκολίας. Έτσι, το ίδιο φαινόμενο μπορεί να καλύπτεται και στα δύο επίπεδα, ή ένα φαινόμενο να παρουσιάζεται μόνο είτε στο πρώτο είτε στο δεύτερο επίπεδο.

ε) Σκοπός του υλικού, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, είναι η εξαγωγή όσο το δυνατό πιο αξιόπιστων συμπερασμάτων σχετικά με το επίπεδο ελληνομάθειας των μειονοτικών μαθητών. Στην κατεύθυνση αυτή, ο ρόλος του εκπαιδευτικού θα πρέπει να είναι όσο το δυνατό λιγότερο συμμετοχικός στην όλη διαδικασία. Ο διδάσκων, δηλαδή, δε θα πρέπει να βοηθάει τους μαθητές στις ασκήσεις, παρά μόνο να εξηγεί το νόημα κάποιων λέξεων που παρουσιάζουν δυσκολία. Θα ήταν όμως εξαιρετικά χρήσιμες οι παρατηρήσεις του για τις αντιδράσεις των μαθητών αναφορικά με κάθε άσκηση: το αν υπήρξαν για παράδειγμα πολλές ερωτήσεις σε μία άσκηση σε σχέση με μια άλλη, και όποια άλλη πληροφορία μπορεί να αποτελέσει ένδειξη για το βαθμό δυσκολίας ενός φαινομένου. Για το λόγο αυτό θεωρούμε εξαιρετικά χρήσιμες τις παρατηρήσεις σας.

ΕΠΙΠΕΔΟ Α΄

Ονοματική Φράση

Άσκήσεις 1-2: εξετάζονται βασικά χαρακτηριστικά της ΟΦ, όπως η πτώση και η συμφωνία.

Άσκηση 1: Εξετάζονται οι συντακτικές λειτουργίες της ονομαστικής και της αιτιατικής:

ονομαστική: υποκείμενο

αιτιατική: αντικείμενο, συμπλήρωμα Προθετικής Φράσης, απρόθετη αιτιατική του χρόνου

Άσκηση 2. Εξετάζεται η συμφωνία επιθέτου προς το ουσιαστικό που προσδιορίζει.

Άσκήσεις 3-7: Εξετάζεται η γενική πτώση.

Άσκηση 3: Εξετάζεται η γνώση της μορφολογίας της πτώσης με δείγματα από κάποιες βασικές κλιτικές κατηγορίες ουσιαστικών (ισοσύλλαβα / ανισοσύλλαβα).

Άσκηση 4: Παρουσιάζεται η «γενική της ιδιότητας» μέσω απλών μετασχηματισμών του τύπου.

Ουσιαστικό + ΠΦ

ουσιαστικό ΓΕΝ

(φλιτζάνι για τον καφέ)

(φλιτζάνι του καφέ)

Άσκηση 5: Άσκηση μετασχηματισμών που ελέγχει τη γνώση βασικών χρήσεων της γενικής.

Άσκήσεις 6-7: Εξετάζεται η συμφωνία επιθέτου – ουσιαστικού στη γενική.

Άσκηση 8: Εξετάζονται οι ασθενείς τύποι των προσωπικών αντωνυμιών (κλιτικά), και συγκεκριμένα οι αντωνυμίες σε θέση άμεσου αντικειμένου.

Ρηματική Φράση

Άσκηση 9: Εξετάζονται οι δυνατές θέσεις του ρήματος μέσα στην πρόταση στα ελληνικά, μέσω των ρημάτων *έχω* και *είμαι*. Σε μερικές περιπτώσεις η θέση είναι υποχρεωτική (για παράδειγμα, το ρήμα στις αρνητικές προτάσεις ακολουθεί υποχρεωτικά το δείκτη της άρνησης), ενώ σε κάποιες άλλες είναι περισσότερο ελεύθερη, με την κάθε θέση να σχετίζεται με τη διαφορετική έμφαση που δίνεται στο περιεχόμενο της πρότασης. Η άσκηση αυτή επιλέχθηκε λόγω της τάσης πολλών τουρκόφωνων μαθητών είτε να παραλείπουν τα ρήματα *είμαι* και *έχω* είτε να τα τοποθετούν στην τελική θέση της πρότασης.

Ασκήσεις 10-16: Εξετάζεται η γραμματική κατηγορία του χρόνου στα ελληνικά, μέσω της παρουσίας της οριστικής του Ενεστώτα, του Αορίστου και του Μέλλοντα στην ενεργητική φωνή. Σκοπός μας είναι να διαπιστώσουμε εάν ο μαθητής γνωρίζει όχι μόνο να σχηματίζει τους αντίστοιχους τύπους, αλλά και αν ξέρει να τους χρησιμοποιεί κατάλληλα για να μιλήσει για το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον αντίστοιχα.

Άσκηση 10: Ελέγχεται η γνώση του σχηματισμού (μορφολογία) του Ενεστώτα μέσω της παρουσίας βασικών κλιτικών κατηγοριών του χρόνου από την ενεργητική φωνή, αλλά και κάποιων συχνόχρηστων ρημάτων της παθητικής φωνής.

Άσκηση 11: Εξετάζεται η χρήση του Ενεστώτα μέσω ελεύθερης παραγωγής λόγου.

Άσκηση 12: Ελέγχεται η γνώση του σχηματισμού (μορφολογία) του Αορίστου.

Ασκήσεις 13-14: Εξετάζεται η χρήση του Αορίστου και η δυνατότητα των μαθητών να διαμορφώνουν ένα συνεκτικό κείμενο με τα εκάστοτε δεδομένα.

Άσκηση 15: Ελέγχεται ο σχηματισμός (μορφολογία) του Μέλλοντα.

Άσκηση 16: Ελέγχεται η χρήση του Μέλλοντα μέσω ελεύθερης παραγωγής λόγου (κατάστρωση μελλοντικών σχεδίων).

Ασκήσεις 17-18: Εξετάζεται η κατηγορία της φωνής, και συγκεκριμένα η παθητική φωνή και η συνάρτησή της με τη διάθεση.

Άσκηση 17: Ελέγχεται η σημασιακή διαφοροποίηση ενεργητικής και παθητικής φωνής και βασικές σημασιακές κατηγορίες που συνδέονται με την παθητική φωνή (ρήματα τυπικά παθητικά, αυτοπαθή, αλληλοπαθή και αποθετικά).

Άσκηση 18: Ελέγχεται ο σχηματισμός της παθητικής φωνής με την παρουσίαση βασικών κλιτικών ομάδων των ρημάτων στον Ενεστώτα.

Ασκήσεις 19-27: Ελέγχεται η κατηγορία της έγκλισης, και συγκεκριμένα η Υποτακτική και η Προστακτική. Περιοριστήκαμε στις συγκεκριμένες εγκλίσεις και δεν εξετάζουμε την Οριστική για τους εξής λόγους: για την Οριστική αντλούμε έμμεσες πληροφορίες από τις προηγούμενες ασκήσεις. Δεύτερον, οι τουρκόφωνοι έχουν συστηματικές δυσκολίες με τις

δύο αυτές εγκλίσεις είτε από την άποψη της χρήσης, που αφορά την όψη του ρηματικού τύπου (Υποτακτική), είτε από την άποψη της μορφολογίας (Προστακτική).

Άσκηση 19: Εισαγωγή στην Υποτακτική, μέσα από βασικά ρήματα επιθυμίας, υποχρέωσης και δυνατότητας (*θέλω / προτιμώ, πρέπει, μπορώ*) που συνδέονται χαρακτηριστικά με την έγκλιση αυτή.

Άσκηση 20: Άσκηση στην κατανόηση συχνόχρηστων τύπων της Υποτακτικής μέσα από τη διαμόρφωση συνεκτικού κειμένου.

Άσκηση 21: Βασικά ρήματα που συντάσσονται με Υποτακτική.

Άσκηση 22: Υποτακτική και Ρηματική Όψη (ασυντέλεστος τύπος / συντελεσμένος τύπος). Στο επίπεδο αυτό παρουσιάζονται ρήματα που μπορούν να συνδεθούν με το συντελεσμένο (συνοπτικό τύπο) ή με τον ασυντέλεστο (εξακολουθητικό τύπο) της Υποτακτικής, ανάλογα με τον επιρρηματικό χρονικό προσδιορισμό σε κάθε πρόταση.

Ασκήσεις 23-24: Παραγωγή λόγου με έμφαση στη χρήση της Υποτακτικής.

Άσκηση 25: Ταυτοπροσωπία / ετεροπροσωπία.

Άσκηση 26: Εισαγωγή στην Προστακτική μέσω του ελέγχου κατανόησης συχνόχρηστων τύπων της έγκλισης.

Άσκηση 27: Έλεγχος του σχηματισμού της Προστακτικής.

Ασκήσεις 28-29: Εξετάζονται ορισμένες βασικές προθέσεις της ελληνικής.

Άσκηση 28: Παρουσιάζονται βασικές έννοιες των προθέσεων *με, σε, για, από*.

Άσκηση 29: Παρουσιάζονται ρήματα με πολλαπλά συμπληρώματα.

Ασκήσεις 30-33: Εξετάζονται ορισμένοι βασικοί σύνδεσμοι της ελληνικής.

Άσκηση 30: Ελέγχεται η κατανόηση της λειτουργίας των *και / αλλά* σε συνεχή λόγο.

Άσκηση 31: Παραγωγή λόγου με τη χρήση των *και / αλλά*.

Άσκηση 32: Επισημαίνεται η διακριτή χρήση των *πότε / όταν*. Η επισήμανση αυτή είναι αναγκαία, εφόσον σε πολλές γλώσσες το «πότε» και το «όταν» συμπίπτουν μορφικά (πρβλ. το αγγλικό *when* [: 1. «πότε», 2. «όταν»]).

Άσκηση 33: Παραγωγή λόγου με την αντιδιαστολή των *πότε* και *όταν*.

Ασκήσεις: 34-36: Ελέγχεται η κατανόηση ρηματικών φράσεων και μεταγλώσσας σε ασκήσεις γραμματικής.

Άσκηση 34: Κατάταξη ουσιαστικών σύμφωνα με το γραμματικό γένος.

Άσκηση 35: Διάκριση συχνόχρηστων ρηματικών φράσεων.

Άσκηση 36: Ελέγχεται η κατανόηση εκφωνήσεων σε γλωσσικές ασκήσεις.

Ασκήσεις 37-43: Ασκήσεις φωνητικής - φωνολογίας

Ασκήσεις 37: Ελέγχεται η διάκριση /t/ - /θ/, που στη μητρική γλώσσα των τουρκόφωνων μαθητών αποτελούν αλλοφωνικές παραλλαγές ενός κοινού οδοντικού φωνήματος.

Οι λέξεις που πρέπει να εκφωνήσει ο καθηγητής ώστε να συμπληρώσει ο μαθητής είναι:

A.

θάλασσα	τάξη
τοίχος	θήτα
τέλος	θέλω
Θόδωρος	τόπος

B.

κιθάρα	πατάτα
ποτήρι	παράθυρο
αστέρι	μαθαίνω
αετός	λάθος

Ασκήσεις 38-39: Ελέγχεται η διάκριση /δ/ - /d/.

Άσκηση 38: Οι λέξεις-ζητούμενα είναι:

ροδάκινο
ντομάτα
δαμάσκηνο
αντίδια
αχλάδι
μανταρίνι
κρεμμύδι
σκόρδο

Άσκηση 39: Οι λέξεις-ζητούμενα είναι:

A.

δάκρυ	νταμάρι
δίχτυ	ντύνω
δένω	ντέφι
Ντόρα	δώρο
δουλειά	ντουζίνα

B.

μονάδα	κοντά
αδύνατος	αντίθετο
Αντώνης	οδός
κουδούνι	απαντούν
άντε	αδερφός

Άσκηση 40: Παρουσιάζονται συμφωνικά συμπλέγματα που εμφανίζουν δυσκολίες για τους τουρκόφωνους μαθητές. Συγκεκριμένα:

/θ/ ___ - /t/ ___

/δ/ ___ - /d/ ___

/γ/ ___ - /g/ ___

Οι λέξεις-ζητούμενα είναι:

A.

αθλητής	Ατλαντικός
τριάντα	θρίαμβος
θρόνος	τρόμος
Θράκη	τράπεζα
ατμός	ισθμός
άντρας	Αλέξανδρος
δράκος	ντροπή

B.

γκρίζος	γριά
Αγγλία	γλυκός
αγρός	γκρεμός
γκρινιάζω	γρύλος

Άσκηση 41: Ελέγχεται η προφορά σε συμφωνικά συμπλέγματα στα οποία παρατηρείται η ανάπτυξη φωνήεντος από τους τουρκόφωνους μαθητές (π.χ. [gremos] / * [geremos]).

Οι λέξεις-ζητούμενα είναι:

γκρεμίζω	γεμίζω
σφραγίζω	σφυρίζω
τράτα	ταράτσα
κρατώ	κέρατο
κρεβάτι	κερί
προίκα	πιτσιρικά
γράμμα	ράμμα
τρίβω	τυρί

Άσκηση 42: Ελέγχεται η προφορά λέξεων στις οποίες υπάρχει η τάση ομοιόμορφης προφοράς των φωνηέντων. Πολλοί τουρκόφωνοι μαθητές, λόγω της φωνηεντικής αρμονίας στα τουρκικά, έχουν την τάση να εξομοιώνουν τα διαφορετικά φωνήεντα μιας λέξης (π.χ. [elafi] / * [alafi]).

Οι λέξεις-ζητούμενα είναι:

ελάφι	ελέφαντας
αλλάζει	βελάζει
γενικά	γυναίκα
κεφτές	καυτές
κεσές	κασέτα
επιμένει	επέμενε

Άσκηση 43: Ελέγχονται οι κανόνες που ισχύουν για την προσθήκη ή παράλειψη του τελικού (ευφωνικού) -ν.

ΕΠΙΠΕΔΟ Β΄

Ασκήσεις 44-46: Συμφωνία επιθέτου – ουσιαστικού. Εξετάζεται η συμφωνία του επιθέτου και ως απλού επιθετικού προσδιορισμού και ως κατηγορουμένου, αλλά και πιο σύνθετες περιπτώσεις συμφωνίας, όπως η υπερίσχυση γένους (άσκηση 45).

Ασκήσεις 47-50: Εξετάζεται η γενική.

Άσκηση 47: Μέσω του εντοπισμού γεγονότων στο χρόνο παρουσιάζονται συχνόχρηστες γενικές μετακινούμενου τόνου (*Σεπτέμβριος* → *Σεπτεμβρίου*).

Άσκηση 48: Παρουσιάζεται η γενική της ιδιότητας.

Ασκήσεις 49-50: Εξετάζεται η γενική προσδιοριστική, είτε «υποκειμενική» είτε «αντικειμενική».

Άσκηση 51: Εξετάζεται η χρήση των ασθενών τύπων των προσωπικών αντωνυμιών (κλιτικά) σε θέση άμεσου και έμμεσου αντικειμένου.

Άσκηση 52: Εξετάζονται περιπτώσεις όπου ρήματα αποκτούν διαφορετική σημασία ανάλογα με τη σύνταξή τους (που στην περίπτωση αυτή επισημαίνεται από τα κλιτικά, σε γενική ή αιτιατική).

Άσκηση 53: Εξετάζονται από λεξιλογική και συντακτική άποψη τα ρήματα *είμαι*, *έχω*, *υπάρχω*, *γίνομαι*.

Ασκήσεις 54-62: Εξετάζεται η γραμματική κατηγορία της έγκλισης, και συγκεκριμένα η Υποτακτική, η Προστακτική και η «δυνητική» έγκλιση (το «μη πραγματικό»).

Άσκηση 54: Υποτακτική και Ρηματική Όψη. Στο επίπεδο αυτό εξετάζονται ρήματα που επιλέγουν υποχρεωτικά το συντελεσμένο τύπο (Α) ή τον ασυντέλεστο (Β).

Ασκήσεις 55-56: Τελικές προτάσεις (*για να*). Έλεγχος συνεκτικότητας και παραγωγή λόγου.

Άσκηση 57: Παρουσιάζεται η ανεξάρτητη Υποτακτική σε μια βασική της χρήση, την απορηματική Υποτακτική.

Άσκηση 58: Παρουσιάζονται βασικά ρήματα και εκφράσεις που διαφοροποιούνται από την άποψη της σημασίας ανάλογα με το αν το συμπλήρωμά τους εισάγεται με *να* ή *ότι*.

Άσκηση 59: Παρουσιάζονται εναλλακτικοί τρόποι διατύπωσης εντολών, κυρίως μέσω Προστακτικής και εξαρτημένης ή ανεξάρτητης Υποτακτικής.

Άσκηση 60: Προστακτική – κατάφαση και άρνηση. Πρέπει να επισημανθεί ότι στη διατύπωση αρνητικών εντολών προτιμάται ο ασυντέλεστος τύπος (συνεχής) ακόμα και όταν στην κατάφαση έχουμε συντελεσμένο (συνοπτικό).

Άσκήσεις 61-62: Εξετάζεται η «δυνητική» έγκλιση από την άποψη του σχηματισμού και από την άποψη της χρήσης της σε τυπικά περιβάλλοντα.

Άσκηση 63: Προθέσεις. Συγκεκριμένα εξετάζονται μέσω μετασχηματισμού ορισμένα ρήματα που συντάσσονται υποχρεωτικά με Προθετική Φράση.

Άσκηση 64: Εξετάζονται βασικοί προτασικοί δείκτες της ελληνικής (Υποτακτική σύνδεση με συνδέσμους χρονικούς, αιτιολογικούς, αντιθετικούς, συμπερασματικούς, ενδοιαστικούς).

Άσκήσεις 65-67: Ελέγχεται η κατανόηση ονοματικών και ρηματικών φράσεων που απαντούν στα βιβλία της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο (ΟΕΔΒ).

Άσκήσεις 68: Παρουσιάζεται το φαινόμενο της «συνίζησης» (*[potirja]*) και αντιδιαστέλλονται συνιζάμενοι και μη συνιζάμενοι τύποι (*[potirja]* / *[martiria]*). Εξετάζονται περιπτώσεις όπου το μορφολογικό κριτήριο αποφασίζει για την επιλογή του συνιζάμενου ή μη τύπου (*δικαστήριο* → *δικαστήρια* (-), *ποτήρι* → *ποτήρια* (+)).

Άσκηση 69: «Συνίζηση». Εξετάζονται περιπτώσεις τύπων που ταυτίζονται γραφηματικά αλλά διαφοροποιούνται από την άποψη της προφοράς ως προς την παράμετρο της «συνίζησης».

Άσκηση 70: Εξετάζονται «προβληματικά» συμφωνικά συμπλέγματα που τείνουν να παράγονται με παρόμοιο τρόπο από τους τουρκόφωνους, ενώ στην πραγματικότητα η ορθή επιλογή συνδέεται με διαφορετική σημασία.

Άσκήσεις 71: Ηχηροποιήσεις. Εξετάζεται και η ηχηροποίηση του άηχου συριστικού /s/ σε περιβάλλοντα πριν από ηχηρό φθόγγο (*/m/, /n/*).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΦΥΛΛΟ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

• ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ: _____

• ΣΧΟΛΕΙΟ: _____

• ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ: _____

A) με μητρική γλώσσα τα ελληνικά: _____

B) με μητρική γλώσσα τα τουρκικά: _____

Γ) με άλλη μητρική γλώσσα: _____ Ποια; _____

• Αριθμός μαθητών που παρακολουθούν μάθημα στο διευρυμένο ωράριο:

A) με μητρική γλώσσα τα ελληνικά: _____

B) με μητρική γλώσσα τα τουρκικά: _____

Γ) με άλλη μητρική γλώσσα: _____ Ποια; _____

• ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΑΘΗΤΗ/ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ: _____

• ΦΥΛΟ: _____

• ΤΑΞΗ: _____ ΣΧΟΛΕΙΟ: _____

• Δημοτικό σχολείο από το οποίο αποφοίτησε: _____

• Ποια γλώσσα μιλάει περισσότερο στο σπίτι (αν γνωρίζετε): _____

• Επικοινωνεί με το διδάσκοντα στην τάξη:

1. πολύ καλά 2. αρκετά καλά 3. λίγο 4. καθόλου

- Συμμετέχει σε συζήτηση μέσα στην τάξη:

1. συχνά 2. αρκετές φορές 3. σπάνια 4. καθόλου

- Επικοινωνεί στα ελληνικά με τους συμμαθητές του στο σχολείο:

1. πολύ καλά 2. αρκετά καλά 3. λίγο 4. καθόλου

- Ο συγκεκριμένος μαθητής είναι ικανότερος στην παραγωγή

προφορικού ή γραπτού λόγου; _____

- Όταν ο μαθητής παράγει γραπτό λόγο, τι είδους λάθη κάνει, ως προς:

1. Την επιλογή λέξεων - σημασιών, π.χ. Τον συνάντησε και έκαναν (αντί έγιναν) φίλοι.

2. Την κλίση, π.χ. Κοιμάται στην σπίτι του, όπως περπατούσας (αντί περπατούσαν),
βλέπουν...

3. Τη σύνταξη, π.χ. ένα ίσιο γραμμή, θα σου βοηθήσω.

4. Την ορθογραφία - παρεμβολή της προφοράς στη γραφή, π.χ. έφγαλε (αντί έβγαλε).

-
- Όταν ο μαθητής παράγει προφορικό λόγο, τι είδους λάθη κάνει; Παρόμοια με αυτά του γραπτού λόγου;
-
-

- Πόσες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί ο συγκεκριμένος μαθητής το μάθημα στο διευρυμένο ωράριο και πόσες από αυτές συμπληρώνει τις ασκήσεις γραμματικής;
-
-

► Κατανοεί:

1. Τις εκφωνήσεις και τον τύπο των ασκήσεων γραμματικής; _____
2. Το λεξιλόγιο των ασκήσεων; _____

Οι ασκήσεις του Α' επιπέδου είναι για το συγκεκριμένο μαθητή:

1. εύκολες 2. αρκετά εύκολες 3. δύσκολες 4. πολύ δύσκολες

Οι ασκήσεις του Β' επιπέδου είναι για το συγκεκριμένο μαθητή:

1. εύκολες 2. αρκετά εύκολες 3. δύσκολες 4. πολύ δύσκολες

Πιστεύετε ότι ο φάκελος των ασκήσεων γραμματικής περιλαμβάνει ασκήσεις που μπορούν να βελτιώσουν το επίπεδο ελληνομάθειας των μειονοτικών μαθητών;

Τι προτείνετε για το περιεχόμενο και το είδος των ασκήσεων γραμματικής;